

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА

*(до 90-річного ювілею
Криворізького державного
педагогічного університету)*
*Серія «Знакові постаті
Криворізького педагогічного»*
Вип. 1

**ВИЩА ІСТОРИЧНА ОСВІТА ТА НАУКА
КРИВОРІЗЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
В ПЕРСОНАЛІЯХ**
*(на пошану пам'яті вчених-істориків – викладачів
КДПІ/КДПУ)*

Біобліографічний покажчик

**Кривий Ріг
2020**

Упорядники:

О. А. Дікунова, зав. інформаційно-бібліографічного відділу,

О. Б. Поліщук, зав. сектора інформаційно-бібліографічного відділу

Бібліографічний редактор:

О. А. Дікунова, зав. інформаційно-бібліографічного відділу

Загальна редакція:

Г. М. Віняр, директор бібліотеки, канд. філол. наук, доцент

Вища історична освіта та наука Криворізького педагогічного в персоналіях (на пошану пам'яті вчених-істориків – викладачів КДПШ/КДПУ): біобібліографічний покажчик / Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету; упоряд.: О. А. Дікунова, О. Б. Поліщук; за заг. ред. Г. М. Віняр. – Кривий Ріг, 2020. – 97 с. (Серія «Знакові постаті Криворізького педагогічного». *Вип. 1*; до 90-річного ювілею *Криворізького державного педагогічного університету*).

До 90-річного ювілею Криворізького державного педагогічного університету та 90-річчя започаткування професійної підготовки істориків у навчальному закладі укладено біобібліографічний покажчик, присвячений ученим-історикам – викладачам Криворізького педагогічного в різні періоди його функціонування, які сприяли зростанню наукового потенціалу та якісній підготовці істориків – майбутніх педагогів.

Біобібліографічним покажчиком «Вища історична освіта та наука Криворізького педагогічного в персоналіях (на пошану пам'яті вчених-істориків – викладачів КДПШ/КДПУ)» започатковано нову серію біобібліографічних покажчиків «*Знакові постаті Криворізького педагогічного*».

Покажчик репрезентує 8 персоналій: *Ольгерд Артюшевський, Петро Варгатюк, Тетяна Воронова, Анатолій Дольчук, Ірина Камчугова, Микола Ковальський, Володимир Комаров, Аніслав Матрос*. Представлено коротку біографічну довідку, праці вчених і бібліографію життя та діяльності.

У покажчику також подано хронологію основних дат і подій фахової підготовки істориків починаючи з 30-х років ХХ ст. по 2019 р.

Покажчик адресовано науковцям-історикам, краєзнавцям, викладачам закладів вищої освіти, аспірантам, студентам з метою популяризації наукової й краєзнавчої спадщини вчених-істориків – викладачів КДПШ/КДПУ.

ЗМІСТ

Від упорядників.....	4
РОЗДІЛ 1. Основні віхи становлення історичної освіти КІПО/КДПІ/КДПУ.....	7
РОЗДІЛ 2. Пам'яті вчених-істориків – викладачів КДПІ/КДПУ: праці та бібліографія життя й діяльності.....	9
Артюшевський О. П.	9
Варгатюк П. Л.	14
Воронова Т. П.	25
Дольчук А. В.	42
Камчугова І. Д.	47
Ковальський М. П.	54
Комаров В. О.	73
Матрос А. А.	84
Іменний покажчик.....	92

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Одним із складників інформаційної діяльності бібліотеки закладу вищої освіти є біобібліографічна діяльність. Створення біобібліографічних покажчиків відповідає сучасним вимогам PR-технологій щодо формування позитивного іміджу університету, популяризації наукових досліджень провідних учених. Біобібліографічні покажчики, присвячені життєдіяльності викладачів-науковців, є необхідною умовою й складовою розвитку досліджень з історії університетської науки.

Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету, як важливий структурний підрозділ університету, плекає наукові й педагогічні традиції. Інформаційно-бібліографічним відділом бібліотеки започатковано створення й видання серій біобібліографічних покажчиків, присвячених діяльності на ниві освіти та науки вчених вишу (*серія «Пам'яті професорів Криворізького педагогічного» та серія «Вчені-ювіляри Криворізького педагогічного»*).

До 90-річного ювілею Криворізького державного педагогічного університету та 90-річчя започаткування професійної підготовки істориків у навчальному закладі фахівцями інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки укладено біобібліографічний покажчик, присвячений шановним ученим-історикам – викладачам Криворізького педагогічного в різні періоди його функціонування, які сприяли зростанню наукового потенціалу та якісній підготовці істориків – майбутніх педагогів.

Біобібліографічним покажчиком «Вища історична освіта та наука Криворізького педагогічного в персоналіях (на пошану пам'яті вчених-істориків – викладачів КДП/КДПУ)» інформаційно-бібліографічний відділ бібліотеки започатковує нову серію біобібліографічних покажчиків *«Знакові постаті Криворізького педагогічного»*.

Покажчик репрезентує 8 персоналій: *Ольгерд Артюшевський* (доктор історичних наук, професор, краєзнавець), *Петро Варгатюк* (доктор історичних наук, професор, знаний дослідник історії Криворіжжя), *Тетяна Воронова* (історик, краєзнавець, журналіст, почесний громадянин Кривого Рогу), *Анатолій Дольчук* (кандидат історичних наук, доцент, дослідник історії Криворіжжя), *Ірина Камчугова* (доктор історичних наук, професор), *Микола Ковальський* (доктор історичних наук,

професор, академік, відомий учений-джерелознавець), *Володимир Комаров* (доктор педагогічних наук, професор, учений-фахівець з теорії та методики навчання історії, дослідник історії Криворіжжя), *Аніслав Матрос* (кандидат історичних наук, доцент, археолог, дослідник історії Криворіжжя).

Біобібліографічний покажчик дає змогу відтворити реальні образи вчених, відстежити формування й розвиток їхніх наукових ідей, розкрити внесок у історичні, краєзнавчі, педагогічні й методичні дослідження. Вивчення та аналіз інтелектуальної спадщини вчених – актуальне завдання для молодого покоління істориків, що дає можливість окреслити власні наукові пошуки й визначити пріоритети досліджень.

У структурі біобібліографічного покажчика 2 основних розділи:

Розділ *«Основні віхи становлення історичної освіти КІПО/КДПІ/КДПУ»*, в якому подано хронологію основних дат і подій фахової підготовки істориків починаючи з 30-х років ХХ ст. по 2019 р.

Розділ *«Пам'яті вчених-істориків – викладачів КДПІ/КДПУ: праці та бібліографія життя й діяльності»* умовно поділено на 8 підрозділів (представлено за алфавітом прізвищ учених). Кожний підрозділ містить фото, дати життя вченого, коротку біографічну довідку (дані про освіту, наукові ступені й наукові звання, відомості про викладацьку діяльність у КДПІ/КДПУ), дослідницькі пріоритети й наукові інтереси. Праці вченого (дисертації та автореферати дисертацій, монографії, навчальні та довідкові видання, публікації в збірниках наукових і публіцистичних праць, статті в періодичних виданнях) у середині підрозділу згруповано й розміщено за прямою хронологією (роки видання для зручності користування виділено курсивом). У межах року – за алфавітом назв праць. Принцип прямої хронології збережено в матеріалах про життя й наукову, педагогічну, громадську, краєзнавчу діяльність ученого. У межах року бібліографічні описи розташовано за алфавітом прізвищ авторів і назв публікацій.

Упорядники намагалися максимально виявити опубліковані праці вчених та матеріали про них. У біобібліографічному покажчику представлено видання з фондів бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету (із зазначенням бібліотечних шифрів), документи з архіву й музею історії КДПУ, інтернет-ресурси. Окремі видання містять активні посилання на електронні ресурси відкритого доступу. Астериском (*) позначено видання, які вдалося знайти, але вони відсутні у фонді

бібліотеки КДПУ. Через складність пошукової роботи покажчик не претендує на виключну повноту, а є лише окремим етапом виявлення, накопичення, упорядкування та концентрації інформації про вчених-істориків.

Покажчик також містить інформацію про діяльність відомих особистостей Криворіжжя – результат біографічних розвідок вчених-краєзнавців – викладачів КДПІ/КДПУ. Їхні дослідження не тільки не втратили своєї актуальності, а й набувають нового значення як невід’ємний складник подальшого розвитку регіональної історії, науки й культури.

Хронологічні межі відбору документів для покажчика: *1950–2020 рр.*

Покажчик містить 557 бібліографічних записів українською й російською мовами й має наскрізну нумерацію.

Допоміжний апарат біобібліографічного покажчика:

– іменний покажчик, у якому наведено прізвища авторів, співавторів, упорядників та інших осіб, відомості про яких є в бібліографічних записах;

– передмова (від упорядників);

– схема групування матеріалу (зміст).

Бібліографічний опис здійснено згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» та ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 3582:2013).

Електронна версія покажчика розміщена на веб-сторінці бібліотеки сайту Криворізького державного педагогічного університету в розділі «Біобібліографічні покажчики»: <https://kdpu.edu.ua/biblioteka/resursy/bibliohrafichna-produktsiia/bibliohrafichni-pokazhchyky/1098-biobibliohrafichni-pokazhchyky.html>

та репозитарії (електронному архіві КДПУ) в розділі «Бібліографічна продукція» <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/handle/0564/84>

Покажчик адресовано науковцям-історикам, краєзнавцям, викладачам закладів вищої освіти, аспірантам, студентам з метою популяризації наукової й краєзнавчої спадщини вчених-істориків – викладачів КДПІ/КДПУ.

РОЗДІЛ 1

Основні віхи становлення історичної освіти КІПО/КДПІ/КДПУ

Перша половина 30-х рр. ХХ ст. – підготовка фахівців з історичної спеціальності на соціально-економічному факультеті Криворізького інституту професійної освіти (з 1933/1934 навчального року – Криворізький педагогічний інститут).

60-ті рр. ХХ ст. – підготовка спеціалістів-істориків (перші курси) на Загальнонауковому факультеті Дніпропетровського державного університету, що функціонував при Криворізькому педагогічному інституті.

Вересень 1997 р. – у Криворізькому державному педагогічному університету відновлено підготовку студентів спеціальності «Історія».

Липень 1998 р. – згідно з графіком навчального процесу запроваджена навчальна практика з археології для студентів-істориків КДПІ (передбачалася навчальним планом до 2011 року).

Вересень 1998 р. – започатковано посвяту першокурсників у студенти-історики на Ляховій могилі, традиція якої зберігається й до сьогодні.

Вересень 2000 р. – кафедра історії України (завідувач кафедри доктор педагогічних наук, професор *В. О. Комаров*) та кафедра всесвітньої історії (завідувач кандидат історичних наук, доцент *О. І. Кожухар*) виокремлено як самостійні структурні підрозділи внаслідок реорганізації кафедри історії КДПІ.

Жовтень 2000 р. – відкриття музею історії Криворізького державного педагогічного університету, який став навчальною та науково-дослідною базою для студентів-істориків.

Жовтень 2001 р. – відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Україна: минуле і сучасність», ініційована кафедрою історії України.

Вересень 2002 р. – створено історичний факультет Криворізького державного педагогічного університету, деканом якого призначено кандидата історичних наук, доцента *В. Г. Москаленка* (у 2012–2017 рр. посаду декана обіймав кандидат історичних наук, доцент *А. В. Тарасов*).

2002 р. – на факультеті на базі кафедри історії України відкрито аспірантуру за напрямом 07.00.01 – історія України (діяла до вересня 2016 р.).

Квітень 2002 р. – кафедрою всесвітньої історії започатковано проведення Всеукраїнської студентської конференції «Гуманістичні цінності світових цивілізацій і проблеми сучасного світу».

Лютий 2003 р. – вийшов перший номер факультетської газети «Кліо».

2004 р. – відбувся перший набір до магістратури спеціальності «Історія».

Вересень 2010 р. – участь кафедри історії України у спільному масштабному проекті Інституту історії України НАНУ, Асоціації істориків Другої світової війни, кафедри історії та українознавства КТУ, КЕІ КНЕУ – II-й Міжнародній науковій конференції (формат круглого столу) «Україна в добу окупації 1941–1944 рр.».

Квітень 2011 р. – кафедрою історії України започатковано проведення Всеукраїнської наукової конференції «Війна в історичній та індивідуальній пам'яті» (всього на базі Криворізького педагогічного університету проведено 3 конференції – 2011, 2012, 2013 рр.).

2012 р. – згідно з графіком навчального процесу запроваджено історико-краєзнавчу практику для студентів-істориків Криворізького педагогічного університету.

Березень 2014 р. – випускова кафедра історії України історичного факультету стала базовою у 2014-2016 рр. для проведення II туру Всеукраїнської студентської Олімпіади з історії України.

Квітень 2015 р. – музеєм історії КДПУ та кафедрою історії України ініційовано проведення щорічних Історико-краєзнавчих читань «Криворіжжя: погляд в минуле...».

Листопад 2015 р. – кафедрою історії України та правознавства ініційовано проведення щорічної науково-практичної студентської конференції «Історія Придніпров'я XVIII–XX ст. в біографіях та портретах».

Червень 2016 р. – студенти історичного факультету взяли участь у розкопках фундаменту Миколаївської церкви (м. Кривий Ріг).

Вересень 2016 р. – відбулося перше засідання дискусійного клубу «АГОРА».

Лютий 2017 р. – у результаті реорганізації історичного й географічного факультетів КДПУ створено факультет географії, туризму та історії.

Червень 2017 р. – відновлено проходження студентами I курсу спеціальності «Історія» польової археологічної практики.

Лютий 2019 р. – відкриття тематичної аудиторії, де висвітлюється участь викладачів і студентів спеціальності «Історія» в подіях 2013–2014 рр., бойових діях на Сході України (АТО, ООС).

Травень 2019 р. – укладення договору з інститутом археології НАН України про проходження археологічної практики студентів-істориків КДПУ в складі Скіфської Правобережної археологічної експедиції.

РОЗДІЛ 2

Пам'яті вчених-істориків – викладачів КДП/КДПУ: праці та бібліографія життя й діяльності

АРТЮШЕВСЬКИЙ ОЛЬГЕРД ПЕТРОВИЧ (1921–1992)

1946 р. закінчив історичний факультет Білоруського державного університету.

1975 р. захистив дисертацію «Антифеодальний рух у Білорусії в період російсько-польської війни 1654–1667 рр.» на здобуття наукового ступеня кандидат історичних наук.

1976–1978 рр. – старший викладач, доцент кафедри марксизму-ленінізму Криворізького державного педагогічного інституту.

1978–1986 рр. – завідувач кафедри марксизму-ленінізму КДП.

1982 р. – присвоєно вчене звання доцента кафедри марксизму-ленінізму.

1986–1989 рр. – доцент кафедри історії КПРС.

1988 р. захистив дисертацію «Спільна антикріпосницька боротьба трудящих мас Росії, України та Білорусії в другій половині XVI – першій половині XVII ст.» на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук.

1989–1990 рр. – професор кафедри історії КПРС.

1991–1992 рр. – професор кафедри політичної історії КДП.

1991 р. – присвоєно вчене звання професора по кафедрі політичної історії.

О. П. Артюшевський досліджував суспільно-політичні рухи на території Росії, України та Білорусі в XVI – першій половині XVII ст. Вивчав історію проблеми витоків трьох східнослов'янських народів. Активно досліджував історію Плещеницького краю (Мінська область, Білорусь), де в 50–60-ті роки вчителював, був директором школи, завідувачем райвно; видав історико-краєзнавчі нариси.

Учасник Другої світової війни. За виявлену бойову доблесть отримав 12 урядових нагород.

Праці

- 1. Артюшевский О. П.** Совместная антикрепостническая борьба и боевое содружество трудящихся России, Украины и Белоруссии в середине XVII столетия / О. П. Артюшевский // Тезисы выступления на научной конференции в Институте истории АН УССР. – Киев, 1968.*
- 2. Артюшевский О. П.** *Дзяніс Мурашка* / О. П. Артюшевский // *Полымя*. – 1970. – № 1.*
- 3. Артюшевский О. П.** У лясах, авеянных поверьямі. Гістарычны нарыс [Электронный ресурс] / О. П. Артюшевский. – Плещеницы, 1970. – Режим доступа: <http://pln.by/museum/naselennye-punkty/275>
- 4. Артюшевский О. П.** Антифеодальное движение в Белоруссии в период русско-польской войны 1654–1667 гг. : автореф. дис. ... канд. ист. наук : спец. 07.571 / О. П. Артюшевский ; АН БССР ; Ин-т истории. – Минск, 1975. – 36 с.*
- 5. Артюшевский О. П.** Антифеодальное движение в Белоруссии в период русско-польской войны 1654–1667 гг. : дис. ... канд. ист. наук : спец. 07.571 / О. П. Артюшевский ; АН БССР ; Ин-т истории. – Минск, 1975.*
- 6. Артюшевский О. П.** *Денис Мурашка* – борец за народное счастье / О. П. Артюшевский // *Беларусь*. – 1976.*
- 7. Артюшевский О. П.** Первый народный трибун / О. П. Артюшевский // *Преподавание в школе*. – 1976.*
- 8. Артюшевський О. П.** Із спільної антифеодальної боротьби трудящих мас Росії, України, Білорусії в середині XVII століття / О. П. Артюшевський // *Український історичний журнал*. – 1980. – № 2.*

9. Артюшевский О. П. У истоков великого братства / О. П. Артюшевский // Коммунист Белоруссии. – 1984. – № 3.*

10. Артюшевский О. П. Совместная антикрепостническая борьба трудящихся масс России, Украины и Белоруссии: вторая половина XVI – 60-е гг. XVII ст. : монография / О. П. Артюшевский. – Киев : Вища школа, 1987. – 155 с.*

11. Артюшевский О. П. Совместная антикрепостническая борьба трудящихся масс России, Украины и Белоруссии во второй половине XVI – 60-х гг. XVII в. : дис. ... доктора ист. наук : спец. 07.00.02 / О. П. Артюшевский. – Кривой Рог, 1987. – 413 с.*

12. Артюшевский О. П. Антифеодальное движение в Белоруссии в XVII ст. : монография / О. П. Артюшевский. – Минск : изд-во Белорусского ун-та, 1988.*

13. Артюшевский О. П. Совместная антикрепостническая борьба трудящихся масс России, Украины и Белоруссии во второй половине XVI – 60-х годах XVII в. : автореф. дис. ... доктора ист. наук спец. 07.00.02 / О. П. Артюшевский ; Киев. гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Киев, 1988. – 41 с.*

14. Артюшевский О. П. Истоки национального единства братских народов : метод. рекомендации / О. П. Артюшевский. – Кривой Рог, 1989.*

15. Артюшевский О. П. Формирование интернационального сознания студентов в условиях перестройки / О. П. Артюшевский // Тезисы докладов на Всесоюзной конф. Акад. Обществ. наук при ЦК КПСС. – Москва, 1989.*

16. Артюшевский О. П. Запорожское козачество (К 500-летию образования) : метод. рекомендации / О. П. Артюшевский. – Кривой Рог, 1990. – 34 с.*

17. 378

С 56 Артюшевский О. П. Актуальные вопросы проблемного преподавания общественных наук в вузе / О. П. Артюшевский // Совершенствование учебно-воспитательного процесса в школе и педвузе : тезисы науч.-практ. конф. «Педвуз и проблемы современной общеобразовательной школы» / отв. ред. В. Буряк. – Кривой Рог, 1990. – С. 216–218.

Бібліографія життя й науково-педагогічної та краєзнавчої діяльності

18. Артюшевський Ольгерд Петрович : особова справа. 1976–1992 // Архів Криворізького державного педагогічного університету.*

19. 378(061.75)

К 82 **Артюшевський Ольгерд Петрович** // Криворізькому державному педагогічному університету – 70 / за заг. ред. В. К. Буряка. – Кривий Ріг, 2000. – С. 127.

20. 03(477)

Е 63 Шевченко П. І. **Артюшевський Ольгерд Петрович** [викладач КДПУ 1976–1992 рр.; професор кафедри політичної історії] / П. І. Шевченко // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2001. – Т. 1 (А). – С. 683. – Див. також: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=44743

21. Артюшевский Ольгерд Петрович – белорусский ученый-историк, доктор исторических наук, профессор, краевед [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pln.by/museum/famous-people/686-2010-05-01-10-03-45>

22. Полсычева Г. Достойный звания учителя [о ветеране Великой Отечественной войны, уроженце Дзержинска, который долгое время работал учителем на Логойщине, **Ольгерде Артюшевском**] / Галина Полсычева // Родны край. – 2010. – № 9. – С. 10.*

23. 001(092):378(477.63)(091)

П 84 **Артюшевський Ольгерд Петрович** // Професори Криворізького педагогічного / упоряд.: В. А. Фінічева, О. А. Дікунова ; редкол.: Я. В. Шрамко, Г. М. Віняр, М. В. Варданян [та ін.]. – Кривий Ріг, 2015. – С. 52–54.

24. 908(477.63)

К 82 Поліщук Д. Розвиток історичної освіти в Кривому Розі (1930–2015 рр.) [**Артюшевський Ольгерд Петрович**] / Д. Поліщук, Н. А. Печеніна // Криворіжжя: погляд у минуле... : матер. Перших історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 2. : Доробок бібліотечних та

музейних працівників, студентів, вчителів та учнів. – С. 8. – *Див. також:*
<https://drive.google.com/file/d/0Bz-kKd505cu4R0RITFJFR1hkZ1E/view>

25. 016:378(477.63)(091)

О 72 Постаті Криворізького педагогічного вишу. **Артюшевський Ольгерд Петрович** [викладач КДПІ 1976–1992 рр.; професор кафедри політичної історії] // Освітньо-інтелектуальний центр Дніпропетровщини (до 85-річчя заснування Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»: бібліографічний покажчик / упоряд. і бібліогр. ред. О. А. Дікунова; за ред. О. М. Кравченко / Наукова бібліотека Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет». – Кривий Ріг, 2015. – С. 37. – *Див. також:*
<https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HT2o0TDEyjdzaUE/view>

26. 908(477.63)(082)

К 72 Товстоляк Н. М. **Ольгерд Петрович Артюшевський (1921–1992):** життя та науково-педагогічна діяльність / Н. М. Товстоляк // Криворіжжя: погляд у минуле... : матер. Других історико-краєзнавчих читань, м. Кривий Ріг, 26 квітня 2016 р. / редкол.: В. О. Шайкан (голов. ред.), Р. П. Шляхтич, Н. А. Печеніна, А. В. Тарасов, В. А. Фінічева (уклад.). – Кривий Ріг, 2016. – С. 19–22.

27. Вєтохіна В. О. **Артюшевський Ольгерд Петрович (1921–1992)** – дослідник національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. в контексті взаємодії східнослов'янських народів [Електронний ресурс] / В. О. Вєтохіна // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір : зб. історико-біографічних розвідок і мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу:
<https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

ВАРГАТЮК ПЕТРО ЛОГВИНОВИЧ
(1919–2000)

1938–1941 рр. навчався на історичному факультеті Київського педагогічного інституту.

1942 р. закінчив Середньоазійський університет (м. Ташкент).

1946–1951 рр. – асистент, старший викладач кафедри марксизму-ленінізму Криворізького педагогічного інституту.

1951 р. – захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук «Більшовицька організація Катеринослава в роки нового революційного піднесення (1912–1914)» у Ленінградському державному університеті ім. А. О. Жданова.

1951–1954 рр. – доцент, завідувач кафедри марксизму-ленінізму КДПІ.

1952 р. присвоєно вчене звання доцента кафедри марксизму-ленінізму.

1954–1958 рр. – заступник ректора інституту з навчальної та наукової роботи.

1958–1975 рр. – доцент, завідувач кафедри марксизму-ленінізму.

1969 р. – автор першого путівника по Криворіжжю; співавтор і редактор видання «Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область» та керівник і основний автор розділу «Кривий Ріг. Криворізький район».

1970 р. – захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук «В. І. Ленін і діяльність більшовицьких організацій Донбасу, Придніпров'я, Криворіжжя в дожовтневий період (1894–1917)» в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка.

1972 р. – присвоєно звання професора.

1972 р. – за вагомі наукові й професійні здобутки, активну участь у громадському житті міста Кривого Рогу ім'я **П. Л. Варгатюка** занесено до Книги трудової слави Кривбасу.

1975–1991 рр. – старший науковий співробітник Інституту історії партії при ЦК Компартії України в Києві.

Значна кількість наукових і публіцистичних праць професора П. Л. Варгатюка висвітлює історію суспільно-політичних і робітничих рухів кінця ХІХ – початку ХХ ст. на Півдні та Сході України.

Ім'я П. Л. Варгатюка пов'язане з ґрунтовними та масштабними дослідженнями історії Кривого Рогу. П. Л. Варгатюк фактично став автором офіційно визнаної концепції історичного розвитку Кривого Рогу. Зробив значний науково-методичний внесок у справу створення Криворізького історико-краєзнавчого музею. Практично започаткував видання краєзнавчої літератури. Завдяки працям П. Л. Варгатюка криворіжці вперше дізналися про дату заснування міста (згодом у гострій полеміці вчений переконливо доводив власне відкриття), про розбудову рідного краю, діяльність визначних діячів Криворіжжя ХІХ – початку ХХ століття.

Учасник Другої світової війни. За бойову доблесть нагороджений орденами й медалями.

Праці

28. Варгатюк П. Л. Екатеринославская большевистская организация в годы нового революционного подъема (1912–1914): дис. на соискание ученой степени *канд. исторических наук* / П. Л. Варгатюк; Ленингр. гос. ун-т им. А. А. Жданова. – Ленинград, 1950. – 374 с.*

29. Варгатюк П. Л. Екатеринославская большевистская организация в годы нового революционного подъема (1912–1914): автореф. дис. на соискание ученой степени *канд. исторических наук* / П. Л. Варгатюк; Ленингр. гос. ун-т им. А. А. Жданова. – Ленинград, 1950. – 20 с.*

30. 03

Б 79 **Варгатюк П. Л.** Кривой Рог / П. Л. Варгатюк // Большая советская энциклопедия. – Москва, 1954. – Т. 23. – С. 385–386.

31. **Варгатюк П. Л.** Його ім'я носить шахта [В. А. Валякко] / П. Л. Варгатюк // Незабутні роки : зб. статей і спогадів про Кривий Ріг. – Кривий Ріг, 1957.*

32. 03

У 45 **Варгатюк П. Л.** Валякко Василь Антонович / П. Л. Варгатюк // Українська Радянська Енциклопедія. – Київ, 1960. – Т. 2. – С. 210.

33. **Варгатюк П.** Криворожье : Справочник-путеводитель / П. Варгатюк. – Днепропетровск, 1963.*

34. 93(03)

С 56 **Варгатюк П. Л.** Кривой Рог / П. Л. Варгатюк // Советская историческая энциклопедия. – Москва, 1965. – Т. 8. – С. 150–151.*

35. 908(477.63)

В 18 **Варгатюк П.** (співаєт.) Рудна скарбниця Півдня [про Кривбас] / П. Варгатюк, А. Дольчук. – Дніпропетровськ : Промінь, 1966. – 161 с.

36. 908(477.63)

І 90 **Варгатюк П. Л.** (співаєт., ред.) Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область / П. Л. Варгатюк [та ін.] ; голов. ред. П. Т. Тронько ; редкол.: П. Л. Варгатюк [та ін.]. – Київ : УРЕ, 1969. – 959 с.

37. 908(477.63)(026)

В 18 **Варгатюк П. Л.** Криворіжжя : путівник / П. Л. Варгатюк. – Дніпропетровськ : Промінь, 1969. – 164 с.

38. **Варгатюк П. Л.** В. И. Ленин и деятельность большевистских организаций Донбасса, Приднепровья и Криворожья в дооктябрьский период (1894–1917) : дис. на соискание ученой степени *доктора исторических наук* : спец. 07.00.00 / П. Л. Варгатюк ; Криворожский государственный педагогический институт. – Кривой Рог, 1969. – 1428 с.*

39. **Варгатюк П. Л.** В. И. Ленин и деятельность большевистских организаций Донбасса, Приднепровья и Криворожья в дооктябрьский период (1894–1917) :

автореферат дис. на соискание ученой степени *доктора исторических наук* : спец. 07.00.00 / П. Л. Варгатюк ; Киевский гос. ун-т им. Т. Г. Шевченко. – Киев, 1970. – 60 с.*

40. 908(477.63)(092)

В 18 **Варгатюк П. Л.** (*співавт.*) *Василь Антонович Валявко* : нарис про життя та державну діяльність / П. Л. Варгатюк, А. В. Дольчук. – Дніпропетровськ : Промінь, 1972. – 190 с.

41. 908(477.63)

К 82 **Варгатюк П. Л.** (*співавт., ред.*) *Кривому Рогу 200* : историко-экономический очерк / [ред. кол.: Я. Л. Ракитин, П. Л. Варгатюк, А. В. Дольчук, Т. П. Воронова и др.]. – Днепропетровск : Промінь, 1975. – 207 с.

42. Варгатюк П. Л. *Кривому Рогу – 200 років* [про заснування і розвиток міста та Криворізького залізорудного басейну] / П. Л. Варгатюк // *Архіви України*. – 1975. – № 2. – С. 58–64.*

43. 94(477.63)

И 90 **Варгатюк П. Л.** (*соавт., ред.*) *История городов и сел Украинской ССР. Днепропетровская область* / П. Л. Варгатюк [и др.] ; гл. ред. П. Т. Тронько ; редкол.: П. Л. Варгатюк [и др.] – Киев : Главная редакция УСЭ, 1977. – 840 с.

44. Варгатюк П. Л. Публікація в газеті «Форверте» статті про соціал-демократичний рух на Катеринославщині / П. Л. Варгатюк // *Український історичний журнал*. – 1981. – № 10. – С. 121–126.*

45. Варгатюк П. Л. (*соавт.*) *Очерки истории профессиональных союзов Украинской ССР* / авт. кол.: П. Л. Варгатюк [и др.]. – Киев : Политиздат Украины, 1983. – 663 с.*

46. 94(477)

П 78 **Варгатюк П. Л.** (*співавт.*) *Про минуле – заради майбутнього* : [зб. наук. праць] / П. Л. Варгатюк [та ін.] ; упоряд. Ю. І. Шаповал. – Київ : Видавництво при Київському держ. ун-ті, 1989. – 408 с.*

- 47. Варгатюк П. Л.** *(співаєт.)* Маршрутами історії: історична література / П. Л. Варгатюк [та ін.]; упоряд. Ю. І. Шаповал. – Київ : Політвидав України, 1990. – 656 с.*
- 48. Варгатюк П.** Колумб залізорудного Кривбасу [*Олександр Поль*] / П. Варгатюк // Червоний гірник. – 1992. – № 139. – С. 3.
- 49. Варгатюк П.** Балки Криворіжжя / П. Варгатюк // Червоний гірник. – 1994. – № 5.*
- 50. Варгатюк П.** Виникнення Кривого Рогу / П. Варгатюк // Червоний гірник. – 1996. – 23 березня.
- 51. Варгатюк П.** Доктор медицини, рудопромисловець: штрихи до біографії *С. М. Колачевського* / П. Варгатюк // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 47–48. – С. 61–63.*
- 52. Варгатюк П.** Кривий Ріг 100 років тому / П. Варгатюк // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 67–68. – С. 48–50.
- 53. Варгатюк П.** Слово про друга: етюд до біографії *К. Й. Ровди* / П. Варгатюк // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 57–58. – С. 72–76.
- 54. Варгатюк П.** Ще раз про виникнення Кривого Рогу / П. Варгатюк // Червоний гірник. – 1996. – 6 липня.
- 55. Варгатюк П. Л.** Ще раз про виникнення Кривого Рогу (до 220-річчя міста) / П. Л. Варгатюк // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 73–74. – С. 121–137.
- 56.** 908(477.63)
- Н 12 **Варгатюк П. Л.** Балки Криворіжжя / П. Л. Варгатюк // На землі, на рідній... Кн. 2 : Легенди та перекази Криворіжжя / упоряд. Г. Гусейнов. – Дніпропетровськ, 2000. – С. 95–96.
- 57. Варгатюк П. Л.** Від урочища до міста [історія міста Кривий Ріг] / П. Л. Варгатюк // Червоний гірник. – 2000. – № 8–9. – С. 7.
- 58. Варгатюк П. Л.** Від урочища до міста [до 225-річчя м. Кривий Ріг] / П. Л. Варгатюк // Червоний гірник. – 2000. – № 36. – С. 3.

59. 908(477.63)

Н 12 **Варгатюк П. Л.** Сподвижник *Олександра Поля* [Мартин Шимановський] / П. Л. Варгатюк // На землі, на рідній... Т. 2 : Легенди та перекази Криворіжжя / упоряд. Г. Гусейнов. – Дніпропетровськ, 2000. – С. 97–100.

60. 908(477.63)

Н 12 **Варгатюк П. Л.** Слово про друга [етюд до біографії *Кирила Ровди*] / П. Л. Варгатюк // На землі, на рідній... Кн. 7 : Крізь товщу минулого. Літературні та документальні твори з історії гірничого краю / упоряд. Г. Гусейнов. – Дніпропетровськ, 2012. – С. 207–221.

Більше праць П. Л. Варгатюка див.: «Петро Логвинович Варгатюк – український учений-історик, дослідник історії Криворіжжя (до 100-річного ювілею доктора історичних наук, професора, вченого-краєзнавця, викладача Криворізького державного педагогічного інституту (1946–1975 рр.)» : біобібліографічний покажчик / Бібліотека КДПУ ; упоряд. О. А. Дікунова ; за ред. Г. М. Віняр. – Кривий Ріг, 2019. – 42 с. – (Серія «Пам'яті професорів Криворізького педагогічного». Вип. 5)»
https://drive.google.com/file/d/1WXB6Hkj_OgeyNKS4mueLbtQDHdbKVp7J/view

Бібліографія життя, науково-педагогічної й краєзнавчої діяльності Павла Логвиновича Варгатюка

61. **Варгатюк Петро Логвинович** : особова справа. 1946–1975 рр. // Архів Криворізького державного педагогічного університету.*

62. Діброва С. С. 60-річчя **П. Л. Варгатюка** / С. С. Діброва // Український історичний журнал. – 1980. – № 1. – С. 158–159.*

63. Гошуляк І. Л. Вшанування доктора історичних наук, професора **Петра Логвиновича Варгатюка** [Електронний ресурс] / І. Л. Гошуляк // Український історичний журнал. – 1990. – № 2. – С. 156–157. – Режим доступу: http://history.org.ua/LiberUA/journal_1990_2/journal_1990_2.pdf

64. Воронова Т. П. **П. Л. Варгатюк** про дату виникнення Кривого Рогу / Т. П. Воронова // Газета і місто (до 70-річчя загальноміської газети «Червоний гірник») / упоряд. Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 1994. – С. 229–230.*

- 65.** Сарбей В. Місце часопису «Кур'єр Кривбасу» у сучасному всеукраїнському краєзнавчому русі [полеміка серед краєзнавців [П. Л. Варгатюк] щодо офіційної версії заснування Кривого Рогу] [Електронний ресурс] / В. Сарбей // Український історичний журнал. – 1997. – № 2. – С. 84–91. – Режим доступу: <http://history.org.ua/JournALL/journal/1997/2/8.pdf>
- 66.** Автобіографія **Варгатюка Петра Логвиновича**. 15.02.1953 р. // Фонди музею Криворізького державного педагогічного університету. Професори Криворізького державного педагогічного інституту: 1944–1999.*
- 67.** **Варгатюк Петро Логвинович** [Електронний ресурс] // Український історичний журнал. – 2000. – № 6. – С. 151–152. – Режим доступу: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2000/6/19.pdf>
- 68.** 378(477.63)(061.75)
К 82 **Петро Логвинович Варгатюк** // Криворізькому державному педагогічному університету – 70 / за ред. В. К. Буряка. – Кривий Ріг, 2000. – С. 126.
- 69.** Янковська О. **Варгатюк Петро Логвинович** / О. Янковська // Українські історики ХХ століття : біобібліографічний довідник. – Київ, 2004. – Вип. 2, ч. 3. – С. 29–30.*
- 70.** **Варгатюк Петро Логвинович** [Електронний ресурс] // Енциклопедія Криворіжжя : в 2 т. / упоряд. В. П. Бухтіяров. – Кривий Ріг, 2005. – Т. 1 (А–К). – С. 159.*
- 71.** Дояр Л. В. Видатний краєзнавець Криворіжжя [П. Л. Варгатюк] [Електронний ресурс] / Л. В. Дояр. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Istoria/17820.doc.htm
- 72.** 908(477.63)
В 75 Воронова Т. П. Щирий друг газети [Петро Логвинович Варгатюк] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 175–177.

73. 94(477.63)

Д 71 Дояр Л. В. Видатний краєзнавець Криворіжжя [про **Петра Варгатюка**] / Л. В. Дояр // Криворіжжя – рідний край: сторінки історії: монографія / Л. В. Дояр. – Кривий Ріг, 2009. – С. 134–136.

74. Шайкан В. Історична спадщина **Петра Варгатюка** – невтомного науковця-історика, педагога, краєзнавця (до 90-річчя з дня народження) / В. Шайкан, А. Дробот // Історія в школі. – 2009. – № 11–12. – С. 34–37.

75. Тротнер В. Балка Північна Червона (Кривий Ріг) [**Петро Варгатюк** про балки Криворіжжя] [Електронний ресурс] / В. Тротнер // Степи України. – 2010. – 14 травня. – Режим доступу:

<http://pryroda.in.ua/step/biblio/krayeznavstvo/balka-pivnichna-chervona-krivij-rig/>

76. 378(477.63)

В 55 **Варгатюк Петро Логвинович** – дослідник історії Криворіжжя, доктор історичних наук, професор, викладач у Криворізькому педагогічному інституті 1946–1975 рр. // Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Дніпропетровська область / НАПН України; Ін-т вищої освіти; редкол.: Я. В. Шрамко [та ін.]. – Київ, 2011. – С. 99–100, 110–111.

77. Дояр Л. В. Наукові концепції та гіпотези з історичного краєзнавства Кривого Рогу [**П. Л. Варгатюк** про дату виникнення Кривого Рогу] / Л. В. Дояр // Історія та географія: зб. наук. праць. – Харків, 2011. – Вип. 41. – С. 171–172.*

78. 908(477.63)

П 30 Петров А. [Дискусія що встановлення дати виникнення Кривого Рогу **П. Л. Варгатюк** – *О. О. Мельник*] / А. Петров // Первоисточники – чистые родники. – Днепропетровск, 2011. – Ч. 1. – С. 13–14.

79. 378.4(477.63)(091)

Д 71 Дояр Л. В. Знакова дата в історії Кривого Рогу [**П. Л. Варгатюк** про дату виникнення Кривого Рогу] / Л. В. Дояр // Уславлені ровесники – місто і університет. Цикл статей з історичного краєзнавства Криворіжжя

/ Л. В. Дояр. – Кривий Ріг, 2012. – С. 80–85. – Див. також:
http://www.library.vn.ua/Konf2010/texts/2_10.htm

80. Мельник О. Про помилки у визначенні часу заснування Кривого Рогу [щодо встановлення дати заснування міста **П. Варгатюком**] [Електронний ресурс] / О. Мельник // Нариси з історії Криворіжжя з найдавніших часів до 1800 року / О. Мельник, І. Стеблина. – Кривий Ріг, 2012. – С. 67–70. – Режим доступу:
[http://www.nibu.kiev.ua/files/fr_kn_ist_mist_sil/Mel"nyk_Kryvoriczhezha.pdf](http://www.nibu.kiev.ua/files/fr_kn_ist_mist_sil/Mel)

81. 001(092):378(477.63)(091)

П 84 **Варгатюк Петро Логвинович** // Професори Криворізького педагогічного / упоряд. В. А. Фінічева, О. А. Дікунова ; редкол.: Я. В. Шрамко, Г. М. Віняр, М. В. Варданян [та ін.]. – Кривий Ріг, 2015. – С. 13, 64–65.

82. Мельник О. Про помилки у визначенні часу заснування Кривого Рогу [**П. Л. Варгатюк**] [Електронний ресурс] / О. Мельник // Червоний гірник. – 2015. – 31 березня. – Режим доступу: <http://girnyk.com.ua/blog/pro-pomyly-u-vyznachenni-chasu-zasnivannya-kryvogo-rogu>

83. 908(477.63)

К 82 Поліщук Д. Розвиток історичної освіти в Кривому Розі (1930–2015 рр.) [**Варгатюк Петро Логвинович**] / Д. Поліщук, Н. А. Печеніна // Криворіжжя: погляд у минуле... : матер. Перших історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 2. : Доробок бібліотечних та музейних працівників, студентів, вчителів та учнів. – С. 8. – Див. також:
<https://drive.google.com/file/d/0Bz-kKd505cu4R0RITFJFR1hkZ1E/view>

84. 016:378(477.63)

О 72 Постаті Криворізького педагогічного вишу. **Варгатюк Петро Логвинович** // Освітньо-інтелектуальний центр Дніпропетровщини (до 85-річчя заснування Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»): бібліографічний покажчик / упоряд. і бібліогр. ред. О. А. Дікунова ; за ред. О. М. Кравченко / Наукова бібліотека Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький

національний університет». – Кривий Ріг, 2015. – С. 39–40. – Див. також:
<https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HT2o0TDEydjdzAUE/view>

85. 908(477.63)

К 82 Товстоляк Н. М. З когорти криворізьких дослідників: історики Криворізького державного педагогічного інституту [**Варгатюк Петро Логвинович**] / Н. М. Товстоляк // Криворіжжя: погляд у минуле... : матер. Перших історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 1. Наукові розвідки науковців, музейних працівників, магістрантів, студентів, членів МАН. – С. 42–43. – Див. також:

http://kdpu.edu.ua/download/kaf_ist_ukr/KR_tom%201.pdf

86. 016:[001+008](477.63)(092)

В 42 **Варгатюк Петро Логвинович** // Видатні постаті науки та культури Придніпров'я : рекомендаційний бібліографічний покажчик / упоряд. О. А. Дікунова, О. Б. Поліщук. – Кривий Ріг, 2016. – С. 7. – Див. також:

<https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HaXF6UGtJRWJ2cUU/view>

87. 821.161.2-6.09

Д 57 Гусейнов Г. (авт.-упоряд.) [про **П. Л. Варгатюка**; листи **П. Л. Варгатюка**] // Добридень, «Кур'єр Кривбасу»: двадцятилітня історія українського часопису в листах читачів та авторів / упоряд. Григорій Гусейнов. – Київ, 2016. – С. 41–43.

88. 908(477.63)(091)

Г 96 Гусейнов Г. [Про **Петра Логвиновича Варгатюка**] / Григорій Гусейнов // Крувуй Річ. Ukraine : з історії рідного краю. Зацікавлені нотатки / Г. Гусейнов. – Дніпро, 2018. – С. 5, 12, 298–299.

89. Варгатюк Петро Логвинович – радянський і український історик, доктор історичних наук [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Варгатюк_Петро_Логвинович

90. Варгатюк Петр Логвинович – советский и украинский ученый, доктор исторических наук, профессор [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
https://ru.wikipedia.org/wiki/Варгатюк_Петр_Логвинович

91. Петро Логвинович Варгатюк – український учений-історик, дослідник історії Криворіжжя (до 100-річного ювілею доктора історичних наук, професора, вченого-краєзнавця, викладача Криворізького державного педагогічного інституту (1946–1975 рр.): біобібліографічний покажчик / Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету; упоряд. О. А. Дікунова; за ред. Г. М. Віняр. – Кривий Ріг, 2019. – 42 с. – (Серія «Пам'яті професорів Криворізького педагогічного». Вип. 5)). – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1WXB6Hkj_OgeyNKS4mueLbtQDHdbKVp7J/view

92. 908(477.63)

К 82 Кутьков В. Життя, науково-історична та краєзнавча спадщина **Петра Логвиновича Варгатюка** (до 100-річчя від дня народження) / В. Кутьков, Н. Печеніна // «Криворіжжя: погляд в минуле...»: матер. П'ятих Історико-краєзнавчих читань / редкол.: Н. А. Печеніна [та ін.]. – Кривий Ріг, 2019. – Т. 2. – С. 78–83. – *Див. також:* https://drive.google.com/file/d/15BLco4mX5Z_wBVd_PlrGMSHL7RM5ExzA/view

93. Печеніна Н. А. Постать професора **П. Л. Варгатюка** (1919–2000) в науковому просторі Криворіжжя [Електронний ресурс] / Н. А. Печеніна // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір: зб. історико-біографічних розвідок і мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

**ВОРОНОВА ТЕТЯНА ПЕТРІВНА
(1924–2011)**

1947–1954 рр. – навчання на історичному факультеті Харківського державного педагогічного інституту (спеціальність «історія», «журналістика»).

1947–1950 рр. – навчання в Харківській міжобласній партійній школі (спеціалізація «газетний працівник»).

1957–1958 рр. – літературний співробітник Криворізької газети «Червоний гірник».

1958–1962 рр. – зав. відділу пропаганди газети «Червоний гірник».

1962–1967 рр. – викладач Криворізького загальнонаукового факультету Дніпропетровського державного університету імені 300-річчя возз'єднання України з Росією.

1967–1969 рр. – перекладач Криворізької міської газети «Червоний гірник».

1969–1973 рр. – заступник відповідального секретаря редакції газети «Червоний гірник».

1973–1975 рр. – асистент кафедри марксизму–ленінізму Криворізького державного педагогічного інституту.

1976–1982 рр. – старший викладач кафедри марксизму-ленінізму КДПІ.

1986–2009 рр. – журналіст газети «Червоний гірник», ведуча розділу «Ріднокрай».

2000 р. – присвоєно звання «Почесний громадян м. Кривий Ріг».

2003 р. – призначено довічну державну стипендію Кабінету Міністрів України.

2009 р. – нагороджена Знаком «За заслуги перед містом» I ступеня.

Тетяна Воронова – історик, краєзнавець, педагог, публіцист, журналіст. Займалася краєзнавчими розвідками з історії Криворіжжя та досліджувала діяльність відомих постатей Кривого Рогу.

Учасниця Другої світової війни. Нагороджена орденами й медалями.

Праці

- 94. Воронова Т. П.** За столом адвоката. Про один з періодів життя Леніна / Т. П. Воронова // Під прапором ленінізму. – 1970. – № 2. – С. 25–27.*
- 95. Воронова Т. П.** Два інтерв'ю / Т. П. Воронова // Червоний гірник. – 1974. – 3 лютого.*
- 96. Воронова Т. П.** Телеграма в Москву / Т. П. Воронова // Червоний гірник. – 1974. – 16 січня.*
- 97. Воронова Т. П.** Забута сторінка / Т. П. Воронова // Червоний гірник. – 1975. – 17 серпня.*
- 98.** 908(477.63)
- К 82 **Воронова Т. П.** (соавт.) Кривому Рогу 200 / Т. П. Воронова. – Днепропетровск : «Промінь», 1975. – 206 с.
- 99. Воронова Т. П.** (співавт.) Перші тижні / Т. П. Воронова // Червоний гірник. – 1975. – 4 липня.*
- 100. Воронова Т. П.** Руки майстрів / Т. П. Воронова // Червоний гірник. – 1975. – 9 травня.*
- 101. Воронова Т. П.** У наступні / Т. П. Воронова // Червоний гірник. – 1975. – 23 лютого.*
- 102. Воронова Т. П.** У фронтовому заборі: до 40-річчя стахановського руху / Т. П. Воронова // Червоний гірник. – 1975. – 30 серпня.*
- 103. Воронова Т.** Квадрат московського неба: к 35-летию начала великой битвы под Москвой / Т. Воронова // Днепровская правда. – 1976. – 7 октября.*
- 104. Воронова Т. П.** Души прекрасные порывы / Т. П. Воронова // Днепровская правда. – 1977. – 18 октября.*
- 105. Воронова Т.** Бои *Семена Коваленко* / Т. Воронова // Днепровская правда. – 1978. – 8 января.*
- 106. Воронова Т.** (співавт.) Лунає комсомольська пісня / Т. Воронова, І. Школа // Радянська освіта. – 1978. – 30 грудня.*

- 107. Воронова Т. П.** Накануне. Навеки в памяти народной / Т. П. Воронова // Днепровская правда. – 1978. – 27 сентября.*
- 108. Воронова Т.** Учитель космонавтов / Т. Воронова // Правда Украины. – 1978. – 1 марта.*
- 109. Воронова Т.** Семенчук, брат Гастелло. След на земле [фото из семейного альбома] / Т. Воронова // Днепровская правда. – 1979. – 9 мая.*
- 110. Воронова Т.** Дорогие ленинские строки / Т. Воронова // Днепровская правда. – 1979. – 8 марта.*
- 111. Воронова Т. П.** На посту № 1 / Т. П. Воронова // Днепровская правда. – 1979. – 21 января.*
- 112. Воронова Т.** Праздник на Пролетарской. Репортаж из Киевского филиала Центрального музея В. И. Ленина / Т. Воронова // Днепровская правда. – 1979. – 22 апреля.*
- 113. Воронова Т.** Роздуми пропагандиста / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1979. – 15 грудня.*
- 114. Воронова Т. П.** Живое тепло: к 110-й годовщине со дня рождения В. И. Ленина / Т. П. Воронова // Днепровская правда. – 1980. – 6 марта, 11 марта.*
- 115. Воронова Т. П.** Командарм 37-й [фото из семейного альбома] / Т. П. Воронова // Днепровская правда. – 1980. – 8 апреля.*
- 116. Воронова Т.** Мастерство лектора / Т. Воронова // Наука и релігія. – 1980. – № 1. – С. 6.*
- 117.** 94(477.63).08
Б 94 **Воронова Т. (співавт.)** Визволення. 1943–1944: до 50-річчя визволення Криворіжжя від німецько-фашистських загарбників / В. Бухтіяров, Т. Воронова. – Кривий Ріг, 1994. – 240 с. – (Б-ка альманаху «Саксагань»).
- 118. Воронова Т. П.** (авт.-упоряд.) Газета і місто. 70–років разом (По шпальтах Криворізької загальноміської газети «Червоний гірник» за 70 років) / авт.-упоряд. Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 1995. – 447 с. – [Бібліотечка «Саксагані»].*

- 119. Воронова Т.** На полі солдатської честі [про Героя Радянського Союзу *В. Ф. Скопенка* – випускника КПІ 1935 р.] / Тетяна Воронова // Червоний гірник. – 1995. – № 50. – С. 3 (фонд музею історії КПІ).*
- 120. Воронова Т.** Людина душевної відваги [про вул. *І. І. Савицького*] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1996. – 22 лютого.*
- 121. Воронова Т.** Місто–Центр–Район: Книга нарисів до 60-річчя Центрально-Міського району Кривого Рогу / Тетяна Воронова. – Кривий Ріг, 1996.*
- 122. Воронова Т.** На польотних картах України [розмова з героєм Радянського Союзу *М. Дев'ятаєвим*] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1996. – 26 листопада.*
- 123. Воронова Т.** Подвиг *Олександра Поля* / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1996. – 19 грудня.*
- 124. Воронова Т.** Катинь: криворізька трагедія, 1940 р. / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1997. – 24 квітня.*
- 125. Воронова Т.** Дніпро – ріка героїв: до 55-річчя з дня визволення Кривого Рогу / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1998. – № 126 (26 вересня).*
- 126. Воронова Т.** Лицарі криворізького неба: до 55-річчя з дня визволення Кривого Рогу / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1998. – 21 лютого.*
- 127. Воронова Т.** Криворізький округ. Яким він був? / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1998. – № 32 (14 березня).*
- 128. Воронова Т.** Трагедія *Миколи Світальського* [завдяки йому відновилося чільне місце Кривбасу у видобутку руди в 30-ті рр.] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1998. – № 70.*
- 129. Воронова Т.** З днем народження, місто [Кривий Ріг] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1999. – № 63–64 (29 квітня)
- 130. Воронова Т.** За криворізькими адресами [людина з сімейства *Дарзасів – О. Поль*] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1999. – № 82 (5 червня).*
- 131. Воронова Т.** За криворізькими адресами [про будинок Корнілова у старому місті] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1999. – № 80–81.– С. 2.*

- 132. Воронова Т.** Перейменувати вулицю *О. М. Поля* / Т. Воронова // Червоний гірник. – 1999. – № 123–124. – С. 7*.
- 133. Воронова Т.** Автограф *Уланової* [про Криворізький історико-краєзнавчий музей] / Тетяна Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 33 (березень). – С. 3.
- 134. Воронова Т.** Командир третьої батареї: до 56-річниці визволення Кривого Рогу [про *Михайла Зіновійовича Дригайла*] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 27. – С. 1–2.
- 135. Воронова Т.** Крилатий Штірліц [про льотчика *Анатолія Мировича*] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 24–25. – С. 23.
- 136.** 908(477.63)
- Н 12 **Воронова Т.** Людина із сімейства *Дарзасів* / Т. Воронова // На землі, на рідній : антологія / упоряд. Г. Гусейнов. – Кривий Ріг, 2000. – Кн. 2 : Легенди Криворіжжя. – С. 167–171.
- 137. Воронова Т.** На її плечах стоїмо: до 225-річчя Кривого Рогу / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 46–47 (30 березня). – С. 4.
- 138. Воронова Т.** На її плечах стоїмо: до 225-річчя Кривого Рогу / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 49 (2 квітня). – С. 2.
- 139. Воронова Т.** На її плечах стоїмо: до 225-річчя Кривого Рогу / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 50–51 (6 квітня). – С. 4.
- 140. Воронова Т.** Сім рудень *Павла Полуботка*: про Чернігівські корені *Олександра Поля* / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 115. – С. 3.
- 141. Воронова Т.** Степовий велет [стан міста Кривого Рогу] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 71. – С. 3.
- 142. Воронова Т.** Стіни, яким є про що розповісти [про будинок № 11, вул. Першотравнева] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 179–180. – С. 2.
- 143. Воронова Т.** Стоїть він там і слухає весну [про вул. Жовтневу] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2000. – № 197. – С. 3.

144. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Чотири віршованих рядки [нарис про криворізьку родину *Вільчевських*] / Т. Воронова // На землі, на рідній : антологія / упоряд. Г. Гусейнов. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2000. – Кн. 3 : Легенди Криворіжжя. – С. 159–166.

145. Воронова Т. Герой – син героя [про академіка НАН *Віктора Васильовича Скопенка*] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2002. – № 51. – С. 2.

146. 622(477)

П 53 **Воронова Т. П.** Листування *О. М. Поля* з Міністерством державного майна Росії / Т. П. Воронова // О. М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні : матер. громадських читань / уклад. В. В. Стецюк. – Кривий Ріг, 2002. – С. 52–56.

147. Воронова Т. Праотець Кривого Рогу [про гравюру *Б. Куновського* «Козак Ріг»] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2002. – № 170–171. – С. 24.

148. Воронова Т. (*співаєт.*) Студентські роки: до 170 річчя *О. Поля* / Т. Воронова, В. Петренко // Червоний гірник. – 2002. – № 112 (23 липня).

149. 622(477)

П 53 **Воронова Т. П.** Чернігівські корені *Олександра Поля* / Т. П. Воронова // О. М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні : матер. громадських читань / уклад. В. В. Стецюк. – Кривий Ріг, 2002. – С. 37–41.

150. Воронова Т. Герої наступу: до 60-річчя визволення Кривого Рогу / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2004. – № 18 (31 січня).*

151. Воронова Т. Знавець і мрійник [про першого директора «Криворіжсталі» *Якова Вісника*] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2004. – № 119. – С. 3.

152. Воронова Т. Мужній і скромний [про *Василя Михлика*, Героя Радянського Союзу] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2004. – № 8–9. – С. 7.

153. Воронова Т. Мужній і скромний [про *Василя Михлика*, Героя Радянського Союзу] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2004. – № 28–29. – С. 2.

154. Воронова Т. Дорогий наш *Калниш* / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2005. – № 179. – С. 4.

155. Воронова Татьяна: «Любите наш неповторимый город и гордитесь им!»: 230 лет Кривому Рогу / Татьяна Воронова // Домашняя газета. – 2005. – 14 мая.*

156. Воронова Т. Пам'яті *Юрія Петровича Сича* / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2006. – № 166–167. – С. 4.

157. Воронова Т. Проспект першого космонавта [про проспект *Ю. Гагаріна*] / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2006. – № 67–68. – С. 3.

158. Воронова Т. «...Ім'я його пре буде вічним»: до 175-річчя з дня народження *Олександра Поля* / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2007. – № 132–133. – С. 4.*

159. 908(477.63)

Н 12 **Воронова Т.** Прадід і правнук [*Християн і Микола Лорери*] / Т. Воронова // На землі, на рідній : антологія / упоряд. Г. Гусейнов. – Дніпропетровськ, 2007. – Кн. 4 : Біля витоків : літературні та документальні твори з історії гірничого краю. – С. 121–156.

160. Воронова Т. Тройка інженера *Мелешкина* / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2007. – № 69. – С. 12–13.

161. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Автор – компетентнейший [*Анатолий Иванович Бородулин*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 92–98.

162. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Архітектурних справ майстер [*Володимир Гнатович Заболотний*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 73–75.

163. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Бойові шляхи гірничан [*Герасим Рибалко, Микола Зельський, Абрам Стерлін, Панас Ногін, Дмитро Ткач, Олексій Скоростецький*]

/ Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 101–102.

164. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** В небесах ми літали одних... [*Володимир Білозуб, Філіп де Сейн*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 124–126.

165. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Від вашого старого робкора [*Петро Михайлович Чирков*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 132.

166. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Вулиця Адмірала Головка [Кривий Ріг] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 150–154

167. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Вчора минуло 45 літ прориву людства в космос [*Юрій Олексійович Гагарін*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 76–83.

168. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Гаряче серце [*Олексій Леонтьович Корчиков, нагороджений орденом Слави за бої на Криворіжжі*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 105–106.

169. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** «Гетьман» іде в ФРН [*Християн Пилипович Лорер*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 181–182.

170. **Воронова Т.** Гімназист із Полтави: про *О. Поля* / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2008. – № 60–61. – С. 4.

171. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Голос солдатського сина [*Іван Витрищенко, батько Гриця Витрищенка, який загинув на передовій Великої Вітчизняної війни*] / Т. П. Воронова // *Край неповторний – Криворіжжя* / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 141–142.

172. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** «Дар передбачення, дар людяності». Інтерв'ю з ветераном «Криворіжсталі» *Миколою Северенчуком* / Т. П. Воронова // *Край неповторний – Криворіжжя* / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 38–43.

173. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Два свята в жовтні [*Шалва Нестерович Кирія, визволитель півночі Криворіжжя*] / Т. П. Воронова // *Край неповторний – Криворіжжя* / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 106–107.

174. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Дванадцять змінних норм [*Олексій Семиволос*] / Т. П. Воронова // *Край неповторний – Криворіжжя* / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 64.

175. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Єдиний такий у співдружності держав [*Василь Ілліч Михлик, Борис Пилипович Глінка, Дмитро Пилипович Глінка*] / Т. П. Воронова // *Край неповторний – Криворіжжя* / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 62–64.

176. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** «Жив пристрасно». Слово про *Віктора Удовенка* / Т. П. Воронова // *Край неповторний – Криворіжжя* / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 64–72.

177. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** «Ім'я його пребуде вічним» [*Олександр Миколайович Поль*] / Т. П. Воронова // *Край неповторний – Криворіжжя* / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 28–34.

178. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Історіограф. Пам'яті *Юрія Сича* / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 177–180.

179. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008. – 194 с.

180. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Лист із Нюрнберга / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008. – С. 127–132.

181. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Люди незвичайного рейсу [земляки-льотчики: *Дмитро Глінка, Василь Михлик, генерал-піхотинець Іван Фесін, генерал Гліб Корчиков*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 320–324.

182. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Людина з космічної гавані [*Євген Дмитрович Ковальчук*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 84–91.

183. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Людина сталевого гарту [*Яніс Крастинь*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 169–171.

184. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Льотчик, який ніс прапор перемоги [*Михайло Петрович Одинцов, визволитель Кривого Рогу*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 108.

185. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Наш перший редактор [*Яніс Красинь*, газета «Червоний гірник»] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 167–169.

186. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Навіки вісімнадцятилітній [*Олександр Данилович Кіров*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 105.

187. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Написано Кошевым [*Петр Иванович Калнышевский*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 17–20.

188. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Нарешті... [криворізька шахта № 5] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 115–119.

189. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Невдалий дубль [приїзд у Кривбас *Олексія Миколайовича Косигіна*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 182–184.

190. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Нетерпіння [трагічна загибель 1 травня 1934 р. криворізьких гірників: *Єфрем Семенович Мошиченко, Юхим Натанович Шільман, Микола Костянтинович Деджувані, Габріель Христофорович Айдінян, Андрій Олексійович Доровський, Іван Федорович Лепшей*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 43–50.

191. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Офіцер флоту [*Семен Іванович Коваленко*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 110–115.

192. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Пам'ять – це вдячність живих [*Михайло Аронович Криворуков, Георгій Никифорович Швець, Микола Сергійович Зельський*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 171–175.

193. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Піонер освоєння родовищ [*Олександр Миколайович Поль*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 28.

194. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Площа Визволення [Кривий Ріг] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 147–150.

195. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Поїздка у молодість [*Микола Петрович Северенчук, визволитель Кривого Рогу*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 108–109

196. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Помста історії [Кривий Ріг] / Т. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 102–104.

197. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Початок [газета «Червоний гірник» Кривий Ріг] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 157–167.

198. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Праотець Кривого Рогу [*Борис Павлович Куновський*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 15–16.

199. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Рокіровка Шарохіна [*Михайло Миколайович Шарохін*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 123–140.

200. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Сім рудень Павла Полуботка [*Олександр Миколайович Поль*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 20–27.

201. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Слово Івана Кошицького [криворізький письменник] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 180–181.

202. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Спроектовані криворіжцем [*Микола Антонович Старіков*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 37–38.

203. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Сыновья Наполеона Бонапарта / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 187–191.

204. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** «... там, над Дніпром, де небо синє» [*Володимир Миколайович Сосюра*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 142–144.

205. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Тройка інженера Мелешкина [*Сергей Михайлович Мелешкин*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 51–62.

206. 908(477.63)

В 75 **Воронова Т. П.** Щирий друг газети [газета «Червоний гірник», *Петро Логвинович Варгатюк*] / Т. П. Воронова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 175–177.

207. Воронова Т. Про *Семиволоса* і не тільки / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2010. – № 170–171. – С. 19.

208. Воронова Т. «Іспанець» *Володимир Шевченко*: до 70-річчя початку Великої Вітчизняної війни / Т. Воронова // Червоний гірник. – 2011. – № 92. – С. 2.

209. 908(477.63)

Н 12 **Воронова Т.** З блокнота журналіста / Т. Воронова // На землі, на рідній : антологія / упоряд. Г. Гусейнов. – Дніпропетровськ, 2014. – Кн. 8 : За віру вольності бороніть: літературні та документальні твори з історії гірничого краю. – С. 161–173.

Бібліографія життя й журналістської, краєзнавчої та громадської діяльності

210. 378(061.75)

К 82 **Воронова Тетяна Петрівна** // Криворізькому державному педагогічному університету – 70 / за заг. ред. В. К. Буряка. – Кривий Ріг, 2000. – С. 126–127.

211. 908(477.63)

В 75 Крамаренко И. Живая история края (**Татьяна Петровна Воронова**) / Ирина Крамаренко, Татьяна Крамаренко // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 5–12.

212. 908(477.63)

В 75 Лобанова А. «...И мысль становится делом» (**Татьяна Петровна Воронова**) / Алла Лобанова // Край неповторний – Криворіжжя / Т. П. Воронова. – Кривий Ріг, 2008. – С. 3–4.

213. Замість преамбули – прощання: Почесний громадянин міста Кривого Рогу – **Воронова Тетяна Петрівна** // Червоний гірник. – 2011. – № 152. – С. 1, 5.

214. Светлая память известному журналисту, историку и почетному гражданину Кривого Рога **Татьяне Вороновой** [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://krivoyrog-history.blogspot.com/2011/10/blog-post_23.html

215. Дреєва Т. Справді Почесна громадянка (про **Тетяну Петрівну Воронову**) [історик, краєзнавець, журналіст, викладач КДПІ у 70–80-ті рр. ХХ ст.] / Т. Дреєва // Червоний гірник. – 2012. – № 79. – С. 4.

216. Крамаренко Т. **Татьяна Воронова**, историк-журналист еще раз призналась в любви городу, написав прекрасную книгу «Край неповторний – Криворіжжя» [Электронный ресурс] / Татьяна Крамаренко. – Режим доступа: https://domashka1.blogspot.com/2013/03/blog-post_893.html

217. Памяти **Вороновой Татьяны Петровны** [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://domashka1.blogspot.com/2013/01/blog-post_6061.html

218. Тіміргалєєва Л. Дійсно почесна громадянка: **Тетяна Петрівна Воронова** / Л. Тіміргалєєва // Цієї пам'яті у нас не відняти... (Держинський район – флагман Кривбасу). – Житомир : ПП «Рута», 2013.*

219. Штельмах В. Не по силах цілі вибирай, а по цілі сили набувай! [**Тетяна Воронова**] / Володимир Штельмах // Червоний гірник. – 2013. – № 4. – С. 27.

220. Крамаренко М. У Кривому Розі відкрито меморіальну дошку **Тетяні Вороновій** [Електронний ресурс] / М. Крамаренко // Червоний гірник. – 2014. – 25 грудня. – Режим доступа: <http://girnyk.com.ua/news/u-kryvomu-rozi-vidkryto-memorialnu-doshku-tetyani-voronoviy-foto>

221. **Воронова Тетяна Петрівна** – почесний громадянин міста Кривий Ріг [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Криворізької міської ради

та її виконавчого комітету. Почесні громадяни міста. – Кривий Ріг, 2015. – Режим доступу: https://kr.gov.ua/ua/st/pg/141209866924088_s/

222. Панова М. Мов постаті з туману – дві Тетяни [про червоногірничанку **Тетяну Петрівну Воронову**] [Електронний ресурс] / Мотрона Панова // Червоний гірник. – 2015. – 28 січня. – Режим доступу: <http://girnyk.com.ua/blog/mov-postati-z-tumanu-dvi-tetyany>

223. 016:378(477.63)

О 72 Постаті Криворізького педагогічного вишу. **Воронова Тетяна Петрівна** // Освітньо-інтелектуальний центр Дніпропетровщини (до 85-річчя заснування Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «КНУ») : бібліографічний покажчик / упоряд. і бібліогр. ред. О. А. Дікунова ; за ред. О. М. Кравченко / Наукова бібліотека КПІ ДВНЗ «Криворізький національний університет». – Кривий Ріг, 2015. – С. 41–42. – Див. також: <https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HT2o0TDEyjdzaUE/view>

224. 016:[001+008](477.63)(092)

В 42 **Воронова Тетяна Петрівна** // Видатні постаті науки та культури Придніпров'я : рекомендаційний бібліографічний покажчик / упоряд. О. А. Дікунова, О. Б. Поліщук. – Кривий Ріг, 2016. – С. 27–28. – Див. також: <https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HaXF6UGtJRWJ2cUU/view>

225. Товстоляк Н. М. **Тетяна Петрівна Воронова** – краєзнавець та громадський діяч Криворіжжя (до 90-річчя з дня народження) [Електронний ресурс] / Н. М. Товстоляк // Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки. – 2016. – Вип. 12. – С. 71–78. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Iikp_2016_12_11

226. Петренко В. **Воронова Татяна Петровна** [Электронный ресурс] / В. Петренко // Кривопедия – енциклопедия города Кривого Рога. – Режим доступа: <http://encyclopedia-krivoyrog.blogspot.com/2016/04/Voronova-Tatyana-Petrovna.html>

227. Штельмах В. Три таланти **Тетяни Воронової**: про журналістку і краєзнавця, почесну громадянку Кривого Рога [Електронний ресурс]

/ В. Штельмах // День. – 2016. – 23–24 грудня. – Режим доступу:
<https://kdpu.edu.ua/press-centre/media-resursy/zmi-pro-nas/600-try-talanty-tetyany-voronovoyi-stattia-u-hazeti-den.html>

228. Воронова Тетяна Петрівна – почесний громадян міста Кривий Ріг
// Почесні громадяни міста Кривий Ріг. – Кривий Ріг, 2018. – С. 53.*

229. Воронова Тетяна Петрівна – відомий журналіст, історик, краєзнавець
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Воронова_Тетяна_Петрівна

230. Штельмах В. До 60-річчя НСЖУ: національне надбання Криворіжжя
[про Тетяну Петрівну Воронову] [Електронний ресурс] / В. Штельмах
// Веб-сайт Дніпропетровської обласної організації Національної
спілки журналістів України. – 2019. – 18 липня. – Режим доступу:

<http://nsju.dp.ua/do-60-richchya-nszhu-natsionalne-nadbannya-krivorizhzhya.html>

231. Суздаль М. М. Духовна біографія **Т. П. Воронової** // Історична освіта
в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір: зб. історико-
біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк,
Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. –
Режим доступу:

<https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

ДОЛЬЧУК АНАТОЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ
(1928–2006)

1949 р. закінчив історичний факультет Львівського державного педагогічного інституту.

1953–1955 рр. – навчання в аспірантурі Львівського державного університету ім. Івана Франка.

1956–1959 рр. викладав історію марксизму-ленінізму в Криворізькому гірничорудному інституті.

1957 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук.

1960-1962 рр. – викладач кафедри марксизму-ленінізму Криворізького державного педагогічного інституту.

1962 – 1964 рр. – в. о. завідувача кафедри марксизму-ленінізму.

1964 р. – присвоєно наукове звання доцента кафедри марксизму-ленінізму.

1964–1975 рр. – доцент кафедри марксизму-ленінізму Криворізького державного педагогічного інституту.

1975 р. – звільнено з посади доцента кафедри в зв'язку з обвинуваченням у націоналізмі. Звільнено з інституту.

2000–2006 рр. – доцент кафедри історії України КДПУ.

Значна кількість праць А. В. Дольчука присвячена краєзнавчим дослідженням, зокрема історії розвитку гірничорудної промисловості Кривбасу. А. В. Дольчук першим на Криворіжжі висвітлював діяльність патріотичних підпільних антифашистських організацій, які діяли в добу окупації. Долучився до пошуків слідів організованого націоналістичного підпілля на Криворіжжі в 1941–1944 рр. Досліджував Червневі події 1963 року на Криворіжжі – перший масовий правозахисний робітний рух.

Праці

232. Дольчук А. В. *(співавт.)* Доходить до розуму і серця. З досвіду науково-атеїстичної пропаганди в Кривбасі / А. В. Дольчук, В. Мацеєв, М. Савченко. – Дніпропетровськ, 1962. – 83 с.*

233. 908(477.63)

В 18 Дольчук А. *(співавт.)* Рудна скарбниця Півдня / П. Варгатюк, А. Дольчук. – Дніпропетровськ : Промінь, 1966. – 161 с.

234. 908(477.63)

І 90 Дольчук А. В. *(співавт.)* Історія міст і сіл Української РСР. Дніпропетровська область / А. В. Дольчук, П. Л. Варгатюк [та ін.] ; голов. ред. П. Т. Тронько. – Київ : УРЕ, 1969. – 959 с.

235. 908(477.63)

В 18 Дольчук А. В. *(співавт.)* Василь Антонович Валякко / П. Варгатюк, А. Дольчук. – Дніпропетровськ : Промінь, 1972. – 190 с.

236. 338:622

Д 65 Дольчук А. В. Боротьба Комуністичної партії за відбудову і дальший розвиток гірничорудної промисловості України (1921–1937 рр.) / А. В. Дольчук. – Київ : Вища школа, 1974. – 184 с.

237. Дольчук А. В. *(співавт.)* В авангарді змагання : Нарис про соціалістичне змагання гірників Криворізького басейну / А. В. Дольчук, М. М. Нівалов. – Дніпропетровськ : Промінь, 1974. – 183 с.*

238. Дольчук А. В. (співавт.) Кривому Рогу – 200 років / А. В. Дольчук, М. М. Нівалов // Український історичний журнал. – 1975. – № 4. – С. 94–102.*

239. 908(477.63)

К 82 Дольчук А. В. (співавт.) Кривому Рогу 200 : історико-економічний очерк / [ред. кол.: П. Л. Варгатюк, А. В. Дольчук, Т. П. Воронова и др.]. – Днепропетровск : Промінь, 1975. – 207 с.

240. Дольчук А. В. [Рецензія] / А. В. Дольчук // Український історичний журнал. – 1975. – № 5. – С. 135–136.* – Рец. на кн.: Полурез В. И. Деятельность КПСС по повышению эффективности промышленного производства в условиях развитого социализма (на материалах УССР). – Київ : Вища школа, 1974.*

241. 94(477)(082)

У 45 Дольчук А. В. До питання про наукову оцінку червневих подій 1963 року у Кривому Розі / А. В. Дольчук // Україна: минуле і сучасність : зб. наук. праць / за ред. І. Д. Камчугової, В. О. Комарова, Н. А. Печеніної [та ін.] – Кривий Ріг, 2001. – С. 216–232.

242. 622(477)

П 53 Дольчук А. В. Залізорудна промисловість Кривбасу в контексті 10-річчя незалежності України / А. В. Дольчук // О. М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні : матер. громадських читань, м. Кривий Ріг, 12 жовтня 2001 р. / уклад. В. В. Стецюк. – Кривий Ріг, 2002. – С. 23–36.

243. 622(477)

П 53 Дольчук А. В. Промисловці дореволюційного Кривбасу / А. В. Дольчук // О. М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні : матер. громадських читань, м. Кривий Ріг, 12 жовтня 2001 р. / уклад. В. В. Стецюк. – Кривий Ріг, 2002. – С. 114–121.

244. 622(477)

П 53 Дольчук А. В. Соцзмагання під сучасним кутом зору / А. В. Дольчук / О. М. Поль і розвиток гірничої промисловості

в Криворізькому басейні : матер. громадських читань, м. Кривий Ріг, 12 жовтня 2001 р. / уклад. В. В. Стецюк. – Кривий Ріг, 2002. – С. 122–132.

245. Дольчук А. В. Правда про Союз Добровільних товариств ліквідації фашизму / А. В. Дольчук // Війна 1941–1945 рр.: події, оцінки, спомини. – Кривий Ріг, 2005. – С. 45–56.*

246. Дольчук А. Про Союз Добровільних товариств ліквідації фашизму [Електронний ресурс] / А. Дольчук // Архіви Форумів Майдану. Наша історія. – 2006. – № 11. – Режим доступу: <http://maidan.org.ua/arch/hist/1163523580.html>

247. Дольчук А. Українське націоналістичне підпілля на Криворіжжі в роки II світової війни [Електронний ресурс] / А. Дольчук // Архіви Форумів Майдану. Наша історія. – 2006. – № 11. – Режим доступу: <http://maidan.org.ua/arch/hist/1163523336.html>

248. Дольчук А. Червневі події 1963 року в Кривому Розі [Електронний ресурс] / А. Дольчук // Архіви Форумів Майдану. Наша історія. – 2006. – № 11. – Режим доступу: <http://maidan.org.ua/arch/hist/1163525066.html>

Бібліографія життя й науково-педагогічної та краєзнавчої діяльності

249. Дольчук Анатолій Васильович : особова справа. 1960–1975 рр. // Архів Криворізького державного педагогічного інституту.*

250. Пономарьов К. Випадок з часів застою [про **А. В. Дольчука**] / К. Пономарьов // Червоний гірник. – 1989. – № 112 (11 червня).*

251. Шепченко А. Скрізь десятиріччя [про **А. В. Дольчука**] / А. Шепченко Металург. – 1989. – № 135–137 (3 листопада).*

252. 378(061.75)

К 82 Дольчук Анатолій Васильович // Криворізькому державному педагогічному університету – 70 / за заг. ред. В. К. Буряка. – Кривий Ріг, 2000. – С. 128–129.

253. 908(477.63)

К 82 Поліщук Д. Розвиток історичної освіти в Кривому Розі (1930–2015 рр.) [Дольчук Анатолій Васильович] / Д. Поліщук, Н. А. Печеніна // Криворіжжя: погляд у минуле... : матер. Перших історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 2. – С. 8. – *Див. також:* <https://drive.google.com/file/d/0Bz-kKd505cu4R0RITFJFR1hkZ1E/view>

254. 908(477.63)

К 82 Товстоляк Н. М. З когорти криворізьких дослідників: історики Криворізького державного педагогічного інституту [П. Л. Варгатюк, А. В. Дольчук, А. А. Матрос, В. О. Комаров] / Н. М. Товстоляк // Матеріали Перших історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 1. – С. 43. – *Див. також:* http://kdpu.edu.ua/download/kaf_ist_ukr/KR_tom%201.pdf

255. 94(477.63)

К 82 Стецкевич В. В. [А. В. Дольчук – дослідник «білих плям» у висвітленні історії міста Кривий Ріг] / В. В. Стецкевич // Кривий Ріг: лихоліття 1941–1945 рр. – Кривий Ріг, 2016. – С. 14–16.

256. Дояр Л. В. Ми живемо, допоки про нас пам'ятають (світлій пам'яті А. В. Дольчука присвячується) [Електронний ресурс] / Л. В. Дояр // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір : зб. історико-біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу:

<https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

257. Яхнич М. В. Тернистий шлях науковця, історика, краєзнавця: доцент А. В. Дольчук (1928–2006) [Електронний ресурс] / М. В. Яхнич // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір : зб. історико-біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу:

<https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

КАМЧУГОВА ІРИНА ДМИТРІВНА
(1940–2012)

1963 р. закінчила Івановський педагогічний інститут за спеціальністю «Російська мова і література».

1975 р. захистила дисертацію «Преса – активний помічник партії в мобілізації трудівників тилу на допомогу фронту в роки Великої Вітчизняної війни (на прикладі Верхнього Поволжя)» на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук у Воронежському державному університеті.

1976–1981 рр. – асистент, старший викладач кафедри марксизму-ленінізму Криворізького державного педагогічного інституту.

1981–1991 рр. – доцент кафедри історії КПРС.

1983 р. – присвоєно вчене звання доцента.

1991 р. захистила дисертацію «Партійно-радянська преса України в системі соціально-економічних відносин 20–30-х років» на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук у спецраді в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка.

1991–1994 рр. – завідувач кафедри політичної історії.

1993 р. – присвоєно вчене звання професора кафедри історії.

1995–1999 рр. – професор кафедри теорії, історії музики та гри на музичних інструментах.

2000–2008 рр. – професор кафедри всесвітньої історії.

І. Д. Камчугова вивчала історичні процеси 1920–30-х рр. Досліджувала історію української преси та значення друкованих видань у житті суспільства. Досліджувала Біблію як історичне джерело; релігійні та міфологічні вірування в історії світової культури.

Праці

- 258. Камчугова І. Д.** Боевитость, целеустремленность, оперативность / И. Д. Камчугова // Блокнот агитатора. Журнал отдела пропаганды и агитации Ивановского обкома КПСС. – Иваново, 1972. – № 18.*
- 259. Камчугова І. Д.** Из опыта организации донорской работы среди текстильщиков / И. Д. Камчугова // Сборник научных трудов Ивановского мединститута. – Иваново, 1973. – Вып 53.*
- 260. Камчугова І. Д.** Согретые теплом Родины / И. Д. Камчугова // Социальное обеспечение. – 1973. – № 5.*
- 261. Камчугова І. Д.** К штыку приравняли перо... / И. Д. Камчугова // Блокнот политинформатора. Журнал отдела пропаганды и агитации Ярославского обкома КПСС. – Ярославль, 1974. – № 4.*
- 262. Камчугова І. Д.** Роль печати в мобилизации колхозного крестьянства на всемирную помощь фронту (1941–1945 гг.) (на примере Верхнего Поволжья) / И. Д. Камчугова // Партия во главе творческой активности масс. – Ярославль, 1974. – Вып 2.*
- 263. Камчугова І. Д.** Печать – активный помощник партии в мобилизации тружеников тыла на помощь фронту в годы Великой Отечественной войны (на примере Верхнего Поволжья) : автореф. дис. ... канд. ист. наук : спец. 07.00.01 / И. Д. Камчугова ; Воронеж. гос. ун-т. – Воронеж, 1975.*
- 264. Камчугова І. Д.** Печать – активный помощник партии в мобилизации тружеников тыла на помощь фронту в годы Великой Отечественной войны (на примере Верхнего Поволжья) : дис. ... канд. ист. наук : спец. 07.00.01 / И. Д. Камчугова ; Воронеж. гос. ун-т. – Воронеж, 1975.*

- 265. Камчугова И. Д.** Печать Верхнего Поволжья в борьбе за мобилизацию масс на отпор в годы Великой Отечественной войны / И. Д. Камчугова // Партийные организации Верхнего Поволжья в период строительства социализма : сборник. – Ярославль, 1976.*
- 266. Камчугова И. Д.** Весь жар сердца : про *Б. Я. Яхніна* / И. Д. Камчугова // Червоний гірник. – 1977. – 23 листопада.*
- 267. Камчугова И. Д.** Мов естафета знань. Якщо ім'я твоє – комуніст. Про викладача КДПІ *І. А. Добровольського* / И. Д. Камчугова // Червоний гірник. – 1977. – 11 січня.*
- 268. Камчугова И.** З вірою в людей. Нива виховання / И. Камчугова // Червоний гірник. – 1978. – 1 серпня.*
- 269. Камчугова И.** З любов'ю до життя : про вчительку школи № 63 *Н. Ф. Сердюк* / И. Камчугова // Червоний гірник. – 1978. – 5 серпня. – С. 4.*
- 270. Камчугова И.** Костикове джерельце / И. Камчугова // Радянська освіта. – 1978. – 4 травня.*
- 271. Камчугова И.** Покликання – дарувати радість. Працювати без відстаючих / И. Камчугова // Червоний гірник. – 1979. – 13 лютого.*
- 272. Камчугова И.** (*співаєт.*) У творчому розквіті : КГПІ – 50 років / И. Камчугова, Я. Комісаров // Червоний гірник. – 1979. – 15 квітня.*
- 273. Камчугова И. Д.** Печать 20–30-х гг. и современность : монография / Ирина Дмитриевна Камчугова. – Киев, 1990.*
- 274. Камчугова И. Д.** Партийно-советская печать Украины в системе социально-экономических отношений 20–30-х годов : автореф. дис. ... доктора ист. наук : спец. 07.00.01 / И Д. Камчугова ; КГУ им. Т. Г. Шевченко. – Кривой Рог, 1991. – 38 с.*
- 275. Камчугова И. Д.** Партийно-советская печать Украины в системе социально-экономических отношений 20–30-х годов : дис. ... доктора ист. наук : спец. 07.00.01 / И. Д. Камчугова ; КГУ им. Т. Г. Шевченко. – Кривой Рог, 1991. – 355 с.*

276. 316.334.2

П 78 **Камчугова І. Д.** Місце друку в прогнозуванні політичної поведінки студентської молоді в Україні / І. Д. Камчугова // Проблемы диагностики и прогнозирования социально-экономических ситуаций : тезисы докладов науч.-практ. конференции. – Киев, 1992. – С. 200–203.

277. 13(082)

А 43 **Камчугова І. Д.** Міфологія і формування духовності студентів / І. Д. Камчугова // Актуальні проблеми духовності : зб. наук. доп. та реферативних викладів повідомлень II Всеукр. конф. у Кривому Розі. – Київ ; Кривий Ріг, 1997. – Вип. 2. – С. 346–347.

278. 577.4

П 78 **Камчугова І. Д.** Веровання народів Древнього Востока и природа / І. Д. Камчугова // Проблеми фундаментальної та прикладної екології : матер. I Міжнар. наук. конф., м. Кривий Ріг, 22–23 грудня 1999 р. – Кривий Ріг, 1999. – Ч. 4. – С. 67–70.

279. 8

М 74 **Камчугова І. Д.** Сюрреалізм в живописи (уроки літератури) / І. Д. Камчугова // Модернізм. Художні основи, творчий метод, ідейна концепція / уклад. О. Мохначова. – Кривий Ріг, 1999. – С. 14–17.

280. 94(477)(082)

У 45 **Камчугова І. Д.** (ред.) Україна: минуле і сучасність : зб. наук. праць / редкол.: Б. І. Андрусин, В. Й. Борисенко, І. Д. Камчугова [та ін.]. – Кривий Ріг : І.В.І., 2001. – 270 с.

281. **Камчугова І. Д.** Библия как великий памятник культуры (некоторые аспекты проблемы) / І. Д. Камчугова. – Кривой Рог, 2003.*

282. **Камчугова І. Д.** Древний Восток : краткий справочник / І. Д. Камчугова. – Кривой Рог, 2004.*

283. 94(100)(082)

І 90 **Камчугова И. Д.** Религия древних египтян и ее влияние на другие народы / И. Д. Камчугова // Историчні дослідження і розвідки з всесвітньої історії : зб. наук. праць / редкол.: О. І. Кожухар, Ю. І. Чирва, В. О. Яшин. – Кривий Ріг, 2004. – Вип. 2. – С. 5–12.

284. 94(100)(082)

І 90 **Камчугова И. Д.** Библиизмы и наше время / И. Д. Камчугова // Историчні дослідження і розвідки з всесвітньої історії : зб. наук. праць / редкол.: О. І. Кожухар, Ю. І. Чирва, В. О. Яшин. – Кривий Ріг, 2005. – Вип. 3. – С. 5–11.

285. 94(100)(082)

І 90 **Камчугова И. Д.** Древнеегипетская Книга мертвых и Библия: созвучие некоторых элементов / И. Д. Камчугова // Историчні дослідження і розвідки з всесвітньої історії : зб. наук. праць / редкол.: О. І. Кожухар, Ю. І. Чирва, В. О. Яшин. – Кривий Ріг, 2005. – Вип. 3. – С. 11–18.

286. 321.01(477)(082)

У 45 **Камчугова И. Д.** (ред.) Україна і світ : зб. наук. праць / редкол.: Б. І. Андрусишин, В. Й. Борисенко, И. Д. Камчугова [та ін.]. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2005. – 240 с.

287. 94(100)(082)

Д 70 **Камчугова И. Д.** Библейские мотивы в творчестве А. С. Пушкина / И. Д. Камчугова // Дослідження і розвідки з всесвітньої історії та правознавства : зб. наук. праць / за ред. О. І. Кожухаря. – Кривий, 2006. – Вип. 4. – С. 5–11.

288. 94(100)(082)

Д 70 **Камчугова И. Д.** Египетские мотивы в библейском сюжете об Иосифе и его братьях / И. Д. Камчугова // Дослідження і розвідки з всесвітньої історії і правознавства : зб. наук. праць / ред. кол.: О. В. Кожухар, Ю. І. Чирва, В. О. Яшин. – Кривий Ріг, 2007. – Вип. 5. – С. 6–12.

289. 94(477)(082)

У 45 **Камчугова И. Д.** Наш край в период Великой Отечественной войны [Днепропетровщина] / И. Д. Камчугова // Українська держава – історія та сучасність : зб. матер. Другої міськ. студ. іст. конф., м. Жовті Води, 12 грудня 2008 р. – Жовті Води, 2008. – С. 74–78.

Бібліографія життя й науково-педагогічної діяльності

290. **Камчугова Ірина Дмитрівна** : особова справа. 1976–2008 рр. // Архів Криворізького державного педагогічного університету.*

291. 378(061.75)

К 82 **Камчугова Ірина Дмитрівна** // Криворізькому державному педагогічному університету – 70 / за заг. ред. В. К. Буряка. – Кривий Ріг, 2000. – С. 127–129.

292. Затульний Т. Жива історія: про **І. Д. Камчугову** – професора історії / Т. Затульний // Червоний гірник. – 2010. – № 72. – С. 2.

293. 03(477)

Е 63 Сокіряка С. А. **Камчугова Ірина Дмитрівна** – доктор історичних наук, професор (з 1976 р. – викладач КДПІ, 1991–1994 рр. – зав. кафедри політичної історії, 2000–2008 рр. – професор кафедри всесвітньої історії) / С. А. Сокіряка, Л. П. Пастушенко // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2012. – Т. 12 (Кал–Киї). – С. 132. – Див. також:

http://esu.com.ua/search_articles.php?id=10936

294. 908(477.63)

К 82 Поліщук Д. Розвиток історичної освіти в Кривому Розі (1930–2015 рр.) [**Камчугова Ірина Дмитрівна**] / Д. Поліщук, Н. А. Печеніна // Криворіжжя: погляд у минуле... : матер. Перших історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 2.: Доробок бібліотечних та музейних працівників, студентів, вчителів та учнів. – С. 8. – Див. також:

<https://drive.google.com/file/d/0Bz-kKd505cu4R0RITFJFR1hkZ1E/view>

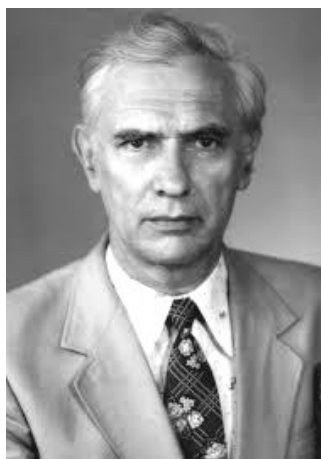
295. 016:378(477.63)

О 72 Постаті Криворізького педагогічного вишу. **Камчугова Ірина Дмитрівна** // Освітньо-інтелектуальний центр Дніпропетровщини (до 85-річчя заснування Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»): бібліографічний покажчик / упоряд. і бібліогр. ред. О. А. Дікунова ; за ред. О. М. Кравченко / Наукова бібліотека Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет». – Кривий Ріг, 2015. – С. 47. – *Див. також:* <https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47HT2o0TDEyjdzaUE/view>

296. 001(092):378(477.63)(091)

П 84 **Камчугова Ірина Дмитрівна** // Професори Криворізького педагогічного / упоряд.: В. А. Фінічева, О. А. Дікунова ; редкол.: Я. В. Шрамко, Г. М. Віняр, М. В. Варданян [та ін.]. – Кривий Ріг, 2015. – С. 82.

297. Кожухар О. І. Життя, віддане історії (професор **І. Д. Камчугова**) / О. І. Кожухар // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір : зб. історико-біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

КОВАЛЬСЬКИЙ МИКОЛА ПАВЛОВИЧ
(1929–2006)

1952 р. закінчив історичний факультет Львівського державного університету.

1953–1956 рр. – навчання в аспірантурі Львівського державного університету.

1958 р. захистив дисертацію «Зв'язки західноукраїнських земель з Руською державою (друга половина XVI–XVII ст.)» на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук у Львівському державному університеті.

1963–1967 рр. – декан Криворізького загальнонаукового факультету Дніпропетровського державного університету.

1977–1994 рр. – очолював кафедру історіографії та джерелознавства Дніпропетровського державного університету.

1984 р. – захист дисертації «Джерела з історії України XVI–XVII ст.» на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук у Московському державному університеті.

1994 р. – один із засновників Національного університету «Острозька Академія», проректор з наукової роботи Академії.

1999 р. нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України»

2000 р. – дійсний член Української вільної академії наук в США.

Засновник української наукової школи джерелознавства.

Учений досліджував історію ранньомодерної доби України. Джерелознавчі, історіографічні, етнографічні, архівознавчі та археографічні студії М. П. Ковальського були присвячені насамперед періоду XVI – першої половини XVII ст.

Краєзнавчі дослідження вченого присвячені регіональній історії (історія Волині, насамперед Острога, Галичини, Дніпропетровщини).

Праці

298. Ковальський Н. П. Великое посольство 1653 г. *Б. А. Репнина-Оболенского* (Из истории дипломатической подготовки воссоединения Украины с Россией) / Н. П. Ковальський // Тези доповідей та повідомлень Першої науково-підсумкової конференції викладачів Криворізького загальнонаукового факультету. – Кривий Ріг, 1964. – С. 10–11.*

299. Ковальський М. П. Формування робітничих кадрів Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну / М. П. Ковальський // Тези доповідей та повідомлень Першої науково-підсумкової конференції викладачів Криворізького загальнонаукового факультету. – Кривий Ріг, 1964. – С. 7–10.*

300. Ковальський М. До історії Острозької друкарні (кінець XVI – початок XVII ст.) / М. Ковальський // Тези доповідей Другої наукової конференції Криворізького загальнонаукового факультету. – Кривий Ріг, 1965. – С. 31–33.*

301. Ковальський Н. П. Деятельность русской дипломатии в 70–80-х годах XVII века по отношению к украинским землям в составе Речи Посполитой [Электронный ресурс] / Н. П. Ковальський // Из истории местного края. Днепропетровск, 1968. – Режим доступа:

http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Deiatelnost_russkoi_dyplomaty_v_7_080-kh_hodakh_XVII_veka_po_otnoshenyiu_k_ukraynskym_zemliam_v_sost.pdf

302. Ковальський М. Острозька «Азбука» – невідома книга Івана Федорова / М. Ковальський // Пам'ятники України. – 1970. – № 1. – С. 21–24.*

- 303. Ковальський М. П.** (співавт.) Формування та склад робітничих колективів Львівсько-Волинського вугільного басейну // М. П. Ковальський, С. І. Уварова // Український історичний журнал. – 1970. – № 2. – С. 60–65.*
- 304. Ковальський М. П.** Джерела про початковий етап друкарства на Україні (діяльність першодрукаря *Івана Федорова* в 70-х – на початку 80-х років XVI століття: навч. посіб. для студентів [Електронний ресурс] / М. П. Ковальський. – Дніпропетровськ, 1972. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Dzherela_pro_pochatkovyi_etap_drukarstva_na_Ukraini_Diialnist_pershodrukaria_Ivana_Fedorova_v_70-kh.pdf
- 305. Ковальський Н.** (соавт.) Русско-украинские политические связи середины XVII века в исследованиях профессора *В. А. Голобуцкого* / Н. Ковальський, Ю. Назаренко // Некоторые вопросы отечественной историографии и источниковедения: сб. науч. трудов. – Днепропетровск, 1976. – Вып. 3. – С. 96–111.*
- 306. Ковальський Н. П.** Источниковедение истории Украины (XVI – первая половина XVII века). Ч. 1: Анализ советских археографических публикаций документальных источников [Электронный ресурс] / Н. П. Ковальський. – Днепропетровск: ДГУ, 1977. – 100 с. – Режим доступа: http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Ystochnykovedenye_ystoryy_Ukrayn_XVIpervaia_polovyna_XVII_veka_Chast_1_Analyz_sovetskykh_arkheohrafy.pdf
- 307. Ковальський Н.** К методике разысквания неопубликованных источников по социально-экономической истории Украины XVI – первой половины XVII века при изучении курса источниковедения / Н. Ковальський // Вопросы совершенствования вечернего и заочного обучения (на материалах Днепропетровского университета): сб. науч. трудов. – Днепропетровск, 1977. – С. 95–102.*
- 308. Ковальський Н. П.** Источниковедение и археография истории Украины XVI – первой половины XVII вв. Ч. 2: Анализ дореволюционных отечественных публикаций источников: учеб. пособие по спецкурсу [Электронный ресурс] / Н. П. Ковальський. – Днепропетровск: ДГУ, 1978. –

118 с. – Режим доступа:

http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Ystochnykovedenye_y_arkheohrafiya_ystoryy_Ukrayn_XVIpervoi_polovyna_XVII_v_Chast_2_Analyz_dorevoliut.pdf

309. Ковальский Н. П. Источниковедение истории Украины XVI – первой половины XVII века. Ч. 3 : Характеристика публикаций источников на иностранных языках : учеб. пособие [Электронный ресурс] / Н. П. Ковальский. – Днепропетровск, 1978. – 100 с. – Режим доступа:

http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Ystochnykovedenye_ystoryy_Ukrayn_XVIpervoi_polovyn_XVII_veka_Chast_3_Kharakterystyka_publykatsyy_yst.pdf

310. Ковальский Н. П. Источники по истории Украины XVI – первой половины XVII вв. в Литовский метрике и фондах приказов ЦГАДА : учеб. пособие [Электронный ресурс] / Н. П. Ковальский. – Днепропетровск : ДГУ, 1979. – 76 с. – Режим доступа:

http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Ystochnyky_po_ystoryy_Ukrayn_XVIpervoi_polovyn_XVII_vv_v_Lytovskoi_metryke_y_fondakh_prykazov_TsHADA.pdf

311. Ковальский Н. П. Источниковедение истории Украины XVI – первой половины XVII вв. Ч. 4 : Обзор основных отечественных собраний архивных источников : учеб. пособ. по спецкурсу [Электронный ресурс] / Н. П. Ковальский. – Днепропетровск : ДГУ, 1979. – 114 с. – Режим доступа:

http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Ystochnykovedenye_ystoryy_Ukrayn_XVIpervoi_polovyn_XVII_v_Chast_4_Obzor_osnovnykh_otchestvennykh_sobr.pdf

312. Ковальский Н. П. Локационные и магдебургские грамоты городам Украины в составе коронных книг записей «Литовской метрики» второй половины XVI – первой половины XVII века / Н. П. Ковальский // Историографические и источниковедческие проблемы отечественной истории. Источники по социально-экономической истории России и Украины XVII – XIX веков : межвуз сб. науч. трудов. – Днепропетровск, 1983. – С. 3–15.*

- 313. Ковальский Н. П. (соавт.)** Анализ архивных источников по истории Украины XVI – XVII вв. : учеб. пособие / Н. П. Ковальский, Ю. А. Мыщук. – Днепропетровск, 1984. – 84 с.*
- 314. Ковальский Н. П. (соавт.)** Источники о деятельности германской и ватиканской дипломатии на Украине в 90-х годах XVI века / Н. П. Ковальский, С. Н. Плохий // Вопросы германской истории. Анализ источников и их использование : сб. науч. трудов. – Днепропетровск, 1984. – С. 146–155.*
- 315. Ковальский Н. П.** Источниковедение истории украинско-русских связей (XVI – первая половина XVII в.) [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Н. П. Ковальский. – Днепропетровск : ДГУ, 1985. – 64 с. – Режим доступа: http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Ystochnykovedenye_ystoryy_ukraynsko-russkykh_sviazei_XVI_pervaia_polovyna_XVII_v_ros.pdf
- 316. Ковальский Н. П. (соавт.)** Украинские летописи / Н. П. Ковальский, Ю. А. Мыщук // Вопросы истории. – 1985. – № 10. – С. 81–94.*
- 317. Ковальский Н. П. (соавт.)** Анализ отечественных источников по истории Освободительной войны украинского народа 1648–1654 гг. [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Н. П. Ковальский, Ю. А. Мыщук. – Днепропетровск : ДГУ, 1986. – 80 с. – Режим доступа: https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FKovalskyi_Mykola%2FAnalyz_otechestvennykh_ystochnykov_po_ystoryy_Osvobodytelnoi_voin_ukraynskoho_naroda_16481654_hh.pdf
- 318. Ковальский Н. И.** Франко как источниковед и археограф / Н. Ковальский // Иван Франко и мировая культура : тезисы доклад. междунар. симпозиума, Львов, 11–15 сентября 1986 г. – Киев, 1986. – С.183–184.*
- 319. Ковальский Н. П. (соавт.)** Классификация актовых источников по истории украинского крестьянства второй половины XVI века / Н. П. Ковальский, В. Б. Атаманенко // Проблемы применения количественных методов анализа и классификации источников по отечественной истории : межвуз. сб. науч. трудов. – Днепропетровск, 1988. – С. 72–75.*

- 320. Ковальський М. П.** *(співавт.)* Про видання документальних джерел з історії українсько-російських зв'язків XV–XVIII ст. / М. П. Ковальський, Ю. В. Назаренко // Українська археографія: сучасний стан та перспективи розвитку : тези доп. респ. наради (грудень 1988 р.). – Київ, 1988. – С. 129–131.*
- 321. Ковальський М. П.** *(співавт.)* Про використання дожовтневої спадщини в сучасній українській радянській археографії / М. П. Ковальський, О. І. Журба // Українська археографія: Сучасний стан та перспективи розвитку : тези доп. респ. наради (грудень 1988 р.). – Київ, 1988. – С. 159–161.*
- 322. Ковальський М. П.** *(співавт.)* Значення діяльності В. Ф. Домбровського у становленні Київської археографічної комісії / М. П. Ковальський, О. І. Журба // Вісник Київського університету. Серія «Історичні науки». – Київ, 1989. – Вип. 31. – С. 48–55.*
- 323. Ковальський М. П.** *Іван Франко* – джерелознавець та археограф / М. П. Ковальський // Іван Франко і світова культура : зб. наук. праць. – Київ, 1990. – Кн. 2. – С. 125–128.*
- 324. Ковальський М.** *Дмитро Іванович Яворницький* – дослідник історії запорізького козацтва / М. Ковальський // Історія запорізького козацтва: Сучасний стан та проблеми дослідження. – Дніпропетровськ, 1990. – С. 12–16.*
- 325. Ковальський Н. П.** *(соавт.)* Археографическая деятельность академика Д. И. Яворницкого / Н. П. Ковальский, С. В. Абросимова // Актуальные вопросы теории, методики и истории публикаций исторических документов : межвуз. сб. науч. трудов. – Москва, 1991. – С. 73–84.*
- 326. Ковальський М.** Місце *Д. І. Яворницького* у вітчизняному історіографічному процесі / М. П. Ковальський // Вчений-подвижник. Життєвий шлях та літературна спадщина відомого на Придніпров'ї археолога, історіографа, краєзнавця та етнографа Д. І. Яворницького : матер. наук.-практ. конф., присвяченої 135-річчю з дня народження вченого, 26–27 жовтня 1990 р. – Дніпропетровськ, 1991. – С. 3–10.*
- 327. Ковальський М.** Актуальні проблеми джерелознавства історії України XVI – XVII століть [Електронний ресурс] / М. Ковальський // Український

археографічний щорічник. – Київ, 1992. – Вип. 1. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Aktualni_problemy_dzhereloznavstva_istorii_Ukrainy_XVI_XVII_st.pdf

328. Ковальський М. П. (співавт.) Методична розробка до вивчення термінології історичного джерелознавства та археографії в курсі «Джерелознавство вітчизняної історії» / М. П. Ковальський, Ю. А. Святець. – Дніпропетровськ, 1992. – 44 с.*

329. Ковальський М. (уклад.) Джерелознавство і археографія історії України XVI – першої половини XVII ст.: матер. до бібліографії / Академія наук України. Ін-т української археографії / уклад. М. Ковальський. – Київ, 1993. – 104 с.*

330. Ковальський М. П. Історіографічні аспекти у науковій спадщині *Д. І. Яворницького* (деякі роздуми історика) / М. П. Ковальський // Проблеми історіографії та джерелознавства історії запорозького козацтва : матер. наук. читань Д. І. Яворницького : зб. статей. – Запоріжжя, 1993. – С. 101–110.

331. Ковальський М. Нове про *Д. І. Яворницького* : документальні свідчення про складання Дмитром Яворницьким (Еварницьким) магістерських екзаменів у Варшавському університеті (1895–1896 рр.) / Микола Ковальський // Борисфен. – 1993. – № 8. – С. 8–11.*

332. Ковальський М. Проблеми джерелознавства історії українського козацтва / Микола Ковальський // Українське козацтво: витоки, еволюція, спадщина : матер. міжнар. наук. конф., присвяченої 500-річчю українського козацтва, Київ–Дніпропетровськ, 13–17 травня 1991 р. – Київ, 1993. – Вип. 1. – С. 11–23.*

333. Ковальський М. П. (співавт.) *Д. І. Яворницький* в Петербурзі / М. П. Ковальський, С. В. Абросимова // Проблеми історіографії та джерелознавства історії запорозького козацтва : матер. наук. читань Д. І. Яворницького : зб. статей. – Запоріжжя, 1993. – С. 3–14.*

- 334. Ковальський М.** Внесок польських істориків XVIII – поч. XX ст. в розширення джерельної бази історії України XV–XVII ст. / М. Ковальський // Варшавські українознавчі зустрічі : зб. наук. праць. – Варшава, 1994. *
- 335. Ковальський М.** Деякі теоретичні питання української історіографії / М. Ковальський // Джерелознавчі та історіографічні проблеми історії України. Теорія та методи : міжвуз. зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 1995.*
- 336. Ковальський М.** До питання про особливості стилю наукової творчості професора *Дмитра Пойди* / М. П. Ковальський // Питання аграрної історії України та Росії : матер. наук. читань, присвячених пам'яті *Д. П. Пойди*. – Дніпропетровськ, 1995. – С. 9–16.*
- 337. Ковальський М.** Історіографія джерелознавства історії України: Періодизація. Проблематика. Перспективи / М. Ковальський // Історична наука на порозі XXI ст. : зб. наук. праць. – Харків, 1995.*
- 338. Ковальський М.** Острогіана *Івана Франка* (Остріг та його письмові історичні пам'ятки XV – XVII ст. у творчій спадщині великого Каменяря) / М. Ковальський // Матеріали VI науково-краєзнавчої конференції «Остріг на порозі 900-річчя». – Остріг, 1995. – С. 92–97.*
- 339. Ковальський М.** (*співавт.*) Полиновий присмак чужини : Документи про долю мешканців Дніпропетровщини, депортованих гітлерівцями на примусові роботи в Німеччину [Електронний ресурс] / М. Ковальський, В. Ченцов // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. – 1995. – № 1/2 (2/3). – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Polynovyi_prysmak_chuzhyny.pdf
- 340. Ковальський М.** Ревізія частини Острозького замку 1654 р. : документ [Електронний ресурс] / М. Ковальський // Острозька давнина. Дослідження і матеріали / відп. ред. І. Мицько. – Львів, 1995. – Т. 1. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Reviziia_chastyny_ostrozkooho_zamku_1654_r.pdf
- 341. Ковальський М.** Теоретичні, методичні та джерелознавчі проблеми української історіографії XVIII – XX ст. / М. Ковальський / Під знаком Кліо:

На пошану *Олени Апанович* : зб. статей. – Дніпропетровськ, 1995. – С. 147–155.*

342. Ковальський М. П. Археографічні публікації з питань історії запорозького козацтва XVI–XVII ст. / М. П. Ковальський // Південна Україна XVIII–XIX століття : записки науково-дослідної лабораторії історії Південної України ЗДУ. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 2. – С. 167–171.*

343. Ковальський М. (співавт.) *К. Г. Гуслистий* – дослідник історії України XIV – XVIII ст. / М. П. Ковальський, О. А. Удод // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Історія та археологія». – Дніпропетровськ, 1996. – Вип. 1. – С. 135–153.*

344. Ковальський М. П. (співавт.) *Дмитро Пойда* – історик українського селянства / М. П. Ковальський, В. В. Іваненко // Південна Україна XVIII – XIX століття : записки науково-дослідної лабораторії історії Південної України ЗДУ. – Запоріжжя, 1996. – Вип. 2. – С. 160–166.*

345. Ковальський М. Використання теоретично-богословських настанов концепції митрополита *Іларіона (Івана Огієнка)* в сучасному виховному процесі студентської молоді / М. Ковальський // Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України : зб. наук. праць. – Острого, 1997. – С. 26–29.*

346. Ковальський М. Внесок професора *Любомира Винара* в розробку проблеми «Наукова історична школа» / М. Ковальський // Український Історик. – 1997. – № 1–4 (132–135). – С. 40–46.*

347. Ковальський М. Джерелознавчі аспекти у викладанні курсу історії України в середній школі / М. Ковальський // Нова педагогічна думка. – 1997. – № 2 (10). – С. 35–38.*

348. Ковальський М. П. Історик і історіографія / М. П. Ковальський // Дніпропетровський історико-археографічний збірник. – Дніпропетровськ, 1997. – Вип. 1. – С. 13–27.*

- 349. Ковальський М. П.** Етюди з історії Острога : Нариси [Електронний ресурс]. – Острог : Острозька Академія, 1998. – 288 с. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Etiudy_z_istorii_Ostroha.pdf
- 350. Ковальський М.** Історіографічні питання у викладанні вітчизняної історії в школі / Микола Ковальський // Нова педагогічна думка. – 1998. – № 1 (13). – С. 46–52.*
- 351. Ковальський М.** Вірний син України. До 55-річчя (1944–1999) трагічної загибелі діяча УНР і голови УЦК *Миколи Ковальського* (1885–1944) / Микола Ковальський // Український альманах. – Варшава, 1999. – С. 94–101.*
- 352. Ковальський М. П.** Джерельна база історичних досліджень: дефініція, структура, рівні (до історіографії питання) / М. П. Ковальський // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – Острог, 1999. – Т. 2, ч. 1. – С. 6–8.*
- 353. Ковальський М.** (*співавт.*) До питання про автора «Історії Русів» [праці історика *Олександра Петровича Оглоблина*] / М. Ковальський, А. Атаманенко // Нова педагогічна думка. – 1999. – № 1. – С. 75–78.*
- 354. Ковальський М.** Історичні витоки кириличного друкарства на Рівненщині / Микола Ковальський / Нова педагогічна думка. – 1999. – № 2 (18). – С. 114–117.*
- 355. Ковальський М.** *Анатолій Васильович Санцевич* як дослідник історії історичної науки та її методів / М. Ковальський // Спеціальні історичні дисципліни: Питання теорії та методики. – Київ, 1999. – Ч. 3. – С. 23–30.*
- 356. Ковальський М.** Актуальні питання джерелознавства у перспективі розвитку української історичної науки у ХХІ столітті / М. П. Ковальський // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Історія та археологія». – Дніпропетровськ, 2000. – Вип. 8. – С. 4–6.*
- 357. Ковальський М.** Аналіз поглядів *Олександра Мезька-Оглоблина* на історіографічні процеси на Україні в повоєнні роки з приводу його монографії «Думки про сучасну українську советську історіографію» (1963) / М. Ковальський // Український історик. – 2000. – № 1–3. – С. 155–169.*

- 358. Ковальський М.** Місце *Олени Михайлівни Апанович* (1919–2000) в українському історіографічному процесі середини і другої половини ХХ ст. / М. Ковальський // Наукові записки Університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2000. – Вип. 1. – С. 177–184.*
- 359. Ковальський М.** Осередок Українського Історичного Товариства в Острозі / Микола Ковальський // Український історик. – 2000. – № 1–3 (144–146). – С. 204–210.*
- 360. Ковальський М.** Джерелознавчі ідеї професора *В'ячеслава Ілліча Стрельського* / М. Ковальський // Проблеми архівознавства і джерелознавства : зб. наук. праць до 90-річчя від дня народження професора В. І. Стрельського. – Київ, 2001. – Вип. 4. – С. 53–67.*
- 361. Ковальський М.** Лекційний курс *Івана Крип'якевича* з української історіографії: спроба попереднього аналізу / М. Ковальський // Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. – Львів, 2001. – Вип. 8. – С. 842–862.*
- 362. Ковальський М.** (*співат.*) Магістерські іспити *Д. І. Яворницького* і Варшавський університет [Електронний ресурс] / М. Ковальський, С. Абросимова // Український археологічний щорічник. – Київ, 2001. – Вип. 5. – Режим доступу:
http://shron1.chtyvo.org.ua/Kovalskyi_Mykola/Mahisterski_istryty_D_I_Yavornytsky_oho_i_Varshavskyi_universytet.pdf
- 363. Ковальський М.** Роздуми над станом і перспективами українського теоретичного джерелознавства / М. Ковальський // Українська історична наука на порозі ХХІ століття : матер. Міжнар. наук. конгресу, м. Чернівці, Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 16–18 травня 2000 р. – Чернівці, 2001. – Т. 4. – С. 139–141.*
- 364. Ковальський М.** Значення праць академіка *Я. Ісаєвича* в дослідженні та популяризації конфесійних стародруків України ХVІ–ХVІІ ст. з основ християнської ідеології / М. Ковальський // Християнські цінності: історія

і погляд у третє тисячоліття: зб. наук. записки нац. ун-ту «Острозька академія». – Острог, 2002. – Т. 6. – С. 32–35.*

365. Ковальський М. Проблеми теоретичного джерелознавства в контексті праці кінця XIX ст. французьких істориків *Ш. Лангла* і *Ш. Сеньобоса* / М. Ковальський // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Історичні науки». – Острог, 2002. – Вип. 2. – С. 195–206.*

366. Ковальський М. П. Лекційний університетський курс (1879–1881 рр.) «Істочники для юго-западної Росії» в контексті археографічних і джерелознавчих студій та дидактичної діяльності професора *В. Антоновича* / М. П. Ковальський // Лекції з джерелознавства / В. Антонович. – Острог ; Нью-Йорк, 2003. – С. 8–42.*

367. Ковальський М. П. Підготовка кандидатів історичних наук у Дніпропетровському державному університеті (1970–1990-ті рр.) / М. П. Ковальський // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України: Історіографія та джерелознавство в часовому вимірі : міжвуз. зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2003. – С. 11–18.*

368. Ковальський М. (співаєт.) Джерелознавчі та історіографічні проблеми в працях визначного англійського історика *Едуарда Августа Фрімена* (1823–1892) / М. Ковальський, М. Близняк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2004. – Вип. 4. – С. 48–53.*

369. Ковальський М. Дослідження з теоретичного джерелознавства у працях професора *Сігурда Оттовича Шмідта* (до 80-річчя з дня народження) / М. Ковальський // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2004. – Вип. 4. – С. 63–74.*

370. Ковальський М. (співаєт.) Теоретичне обґрунтування грушевськознавства (до 70-ліття *Любомира Винара*) / М. Ковальський, А. Атаманенко // Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. праць. – Київ, 2004. – С. 30–41.*

Бібліографія життя й науково-педагогічної та краєзнавчої діяльності

371. Удод О. Історик: духовність, праця, самовідданість (до 40-річчя наукової діяльності **М. П. Ковальського**) / О. А. Удод // Дніпропетровський історико-археографічний збірник. – Дніпропетровськ, 1997. – Вип. 1: На пошану професора *Миколи Павловича Ковальського*. – С. 29–40.*

372. 930.2(477.63)(082)

Д 54 Чернов Е. А. **Н. П. Ковальский**: О времени и о себе (Идея, вопросы, подготовка материалов к публикации Е. А. Чернова) / Е. А. Чернов // Дніпропетровський історико-археографічний збірник / редкол.: С. В. Абросимова [та ін.]. – Дніпропетровськ, 1997. – Вип. 1. – С. 9–12.

373. Атаманенко А. **Микола Павлович Ковальський** (з нагоди 70-ліття) / А. Атаманенко // Український історик. – 1999. – № 2–4 (141–143). – С. 241–255.*

374. Осягнення історії : зб. праць на пошану професора **Миколи Павловича Ковальського**. – Острог–Нью-Йорк, 1999. – 595 с.*

375. Ювілей професора **Миколи Ковальського** // Український історик. – 1999. – № 2–4 (141–143). – С. 322–323.*

376. Пінчук Ю. А. [Рецензія] [Електронний ресурс] / Ю. А. Пінчук, О. В. Ясь // Бібліотечний вісник. – 2000. – № 3. – С. 33–34. – Режим доступу:

http://shron3.chtyvo.org.ua/Yas_Oleksii/Retsenziia_na_kn_Kovalskyi_MP_Etiudy_z_istorii_Ostroha_Narysy_Peredm_I_Pasichnyka_Ostroh_Ostrozka_.pdf. –

Рец. на кн.: Ковальський М. П. Етюди з історії Острога : Нариси. – Острог : Острозька Академія, 1998. – 288 с.*

377. **Микола Павлович Ковальський** : матеріали до біобібліографії / ред. І. Пасічник. – Острог, 2002. – 149 с.*

378. Булгак П. Школа **Ковальського**: видатному історику виповнилося 75 / П. Булгак // День. – 2004. – 31 березня.*

379. Воронов В. Теоретико-методологічні та методико-дидактичні проблеми

джерелознавства історії України XVI – XVII ст. в працях **М. П. Ковальського** / В. Воронов, Ю. Святець // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог, 2004. – Вип. 4: На пошану професора Миколи Павловича Ковальського. – С. 49–67.*

380. Макарчук С. **Микола Ковальський** у колі етнографів (1960–1963) / Степан Макарчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог, 2004. – Вип. 4: На пошану професора Миколи Павловича Ковальського. – С. 11–23.*

381. Шепель Л. **Ковальський Микола Павлович** / Л. Шепель // Українські історики ХХ століття: біобібліографічний довідник. Серія «Українські історики». – Київ, 2004. – Вип. 2, ч. 2. – С. 203–204.*

382. Журба О. Пам'яті вчителя – **Миколи Ковальського** / Олег Журба // Архіви України. – 2006. – № 1–6. – С. 472–474.*

383. [**Ковальський Микола Павлович**] [Некролог] // Український історичний журнал. – 2006. – № 6. – С. 229–230.

384. Мицик Ю. **Ковальський Микола Павлович** (1929–2006) [Електронний ресурс] / Ю. Мицик // Український археографічний щорічник. – Київ, 2006. – Вип. 10–11. – С. 875–878. – Режим доступу:

<http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/15250>

385. Плохій С. Життєва місія **Миколи Ковальського** / Сергій Плохій // Дзеркало тижня. – 2006. – 11 листопада.*

386. Близняк М. Пам'яті великого сина України **Миколи Ковальського** [Електронний ресурс] / М. Близняк // Воляння з Волині. – 2007. – Ч. 1. – С. 41–44. – Режим доступу:

<http://www.wolaniecom.parafia.info.pl/?p=main&what=94>

387. **Микола Павлович Ковальський**: Ad gloriam... Ad honores... Ad memorandum... [на пошану пам'яті вченого] [Електронний ресурс] / за ред. Г. К. Швидько. – Дніпропетровськ, 2007. – 392 с. – Режим доступу:

http://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirka/Mykola_Pavlovych_Kovalskyi_Ad_gloriam_Ad_honores_Ad_memorandum.pdf

- 388.** Мицик Ю. А. **Ковальський Микола Павлович** [Електронний ресурс] / Ю. А. Мицик // Енциклопедія історії України / Ін-т історії України НАН України ; редкол.: В. А. Смолій [та ін.]. – Київ, 2007. – Т. 4 (*Ка-Ком*). – С. 387. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Kovalsky_M_P
- 389.** Швидько Г. Щоб горіла свіча (пам'яті професора **М. П. Ковальського**) / Г. Швидько // **Микола Павлович Ковальський** : Ad gloriam... Ad honores... Ad memorandum... [на пошану пам'яті вченого] [Електронний ресурс] / за ред. Г. К. Швидько. – Дніпретровськ, 2007. – С. 12–19. – Режим доступу: http://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirka/Mykola_Pavlovych_Kovalskyi_Ad_gloriam_Ad_honores_Ad_memorandum.pdf
- 390.** Атаманенко В. Проблеми історії ранньомодерного Острога в творчості **М. П. Ковальського** / В. Атаманенко // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Серія «Історичні науки». – Острог, 2008. – Вип. 12. – С. 62–73.*
- 391.** Ковальова І. Я мала щастя працювати разом з **М. П. Ковальським** / Ірина Ковальова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог, 2008. – Вип. 12. – С. 5–11.*
- 392.** Світленко С. Особистість і творча спадщина професора **М. П. Ковальського** в предметному полі теорії історичного пізнання / С. Світленко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Історичні науки. – Острог, 2008. – Вип. 12. – С. 22–29.
- 393.** Швидько Г. Творець і лідер наукової історичної школи (до 80-річчя з дня народження професора **М. П. Ковальського**) / Ганна Швидько // Моє Придніпров'я : Календар пам'ятних дат області на 2009 рік : бібліографічний покажчик / упоряд. І. Голуб. – Дніпропетровськ, 2008. – С. 57–62.*
- 394.** Дячок О. Історико-правові аспекти в дослідженнях **М. П. Ковальського** / Олег Дячок // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог, 2009. – Вип. 14. – С. 23–31.*

395. 930.1(477)(082)

I 90 Журба О. І. Образи археографії в наукових уявленнях **М. П. Ковальського** / О. І. Журба // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Теорія. Методика. Практика : міжвуз. зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 7–13.

396. Іваненко В. Постать професора **М. П. Ковальського** в контексті соціокультурної ситуації на Дніпропетровщині 1960–1980-х років / Валентин Іваненко, Максим Кавун // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог, 2009. – Вип. 14. – С. 17–22.*

397. 930.1(477)(082)

I 90 Світленко С. І. Світ джерелознавства **М. П. Ковальського** / С. І. Світленко // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Теорія. Методика. Практика : міжвуз. зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 13–23.

398. **Ковальський Николай Павлович** [труды ученого, материалы о нем, фотографии] [Электронный ресурс] // Сайт Асоціації історичної правди. – 2010. – Режим доступу: <http://kovalsky-istpravda.blogspot.com/>

399. Воронов В. Проблеми історіографії джерелознавства в наукових працях **М. П. Ковальського** / В. Воронов // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2011. – Вип. 17. – С. 20–28.*

400. Воронов В. І. Українські стародруки у творчості професора **М. П. Ковальського** / В. І. Воронов, С. І. Світленко // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Книга в історії і культурі : міжвуз. зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2012. – С. 40–54.*

401. Мельник О. В. **Микола Ковальський** як франкознавець / О. В. Мельник // Історичні студії Волинського національного університету імені Лесі Українки : зб. наук. праць. – Луцьк, 2012. – Вип. 8. – С. 106–111.*

402. Мицик Ю. Доповнення до листування **М. П. Ковальського** / Юрій Мицик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2012. – Вип. 19. – С. 4–30.*

403. 94(477)(082)

Н 17 Святець Ю. А. Професор **Микола Павлович Ковальський** (1929–2006) як педагог та організатор науки / Ю. А. Святець // Наддніпрянська Україна: історичні процеси, події, постаті: зб. наук. праць / редкол.: С. І. Світленко [та ін.]. – Дніпропетровськ, 2012. – Вип. 10. – С. 313–321.

404. Захарчин В. В. **Ковальський Микола Павлович** [Електронний ресурс] / В. В. Захарчин // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2013. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=7147

405. Мельник О. В. Роль і значення евристики в дослідницькій роботі істориків (за працями **М. П. Ковальського**) / О. В. Мельник // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2013. – Вип. 20. – С. 80–86.*

406. Близняк М. Спогади професора **Миколи Павловича Ковальського** «Про тих, кого пам'ятаю і шаную (роздуми про коло особистостей, з якими доводилось зустрічатись і співпрацювати)» / Микола Близняк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2014. – С. 25–48.*

407. Трофимович В. В. Життя заради науки (до 85-річчя від часу народження видатного українського історика **Миколи Ковальського**) / В. В. Трофимович, О. В. Мельник // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – Острог, 2014. – Вип. 22. – С. 49–86.*

408. Мельник О. В. Категорія джерельної бази у науковому доробку **М. Ковальського** / О. В. Мельник // Актуальні питання сучасної науки : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 16–17 жовтня 2015 року. – Херсон, 2015. – Ч. I. – С. 124–127.*

409. Мельник О. В. Кривий Ріг у науковій та педагогічній кар'єрі **Миколи Ковальського** (1963–1967 роки) [Електронний ресурс] / О. В. Мельник

// Молодий вчений. – 2015. – № 12 (27), ч. 3. – С. 15–18. – Режим доступу:
<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/90.pdf>

410. Близняк М. Професор **Микола Ковальський** та закордонні українці / Микола Близняк // Українська діаспора: проблеми дослідження : тези доп. Міжнар. наук. конф., м. Острог, 27–28 вересня 2016 р. – Острог, 2016. – С. 198–199.*

411. Мельник О. В. Наукові контакти **Миколи Ковальського** з українськими діаспорними істориками у 1990-х – на початку 2000-х років / О. В. Мельник // Українська діаспора: проблеми дослідження : тези доп. Міжнар. наук. конф., м. Острог, 27–28 вересня 2016 р. – Острог, 2016. – С. 200–202.*

412. Мельник О. Освітнянська діяльність **Миколи Ковальського** (друга половина 1990-х – середина 2000-х років) / Олександр Мельник // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне, 2016. – Вип. 13, ч. 1. – С. 38–42.*

413. Мельник О. В. Формування особистості **М. Ковальського**: дитячі та юнацькі роки (1929–1947) / О. В. Мельник // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки». – 2016. – Вип. 25. – С. 14–21. – Режим доступу:

http://shron1.chtyvo.org.ua/Melnyk_Oleksandr/Formuvannia_osobystosti_M_Kovalskoho_dytiachi_ta_iunatski_roky_19291947.pdf

414. Мельник О. В. Наукова, освітнянська та громадська діяльність **Миколи Ковальського** (1929–2006 рр.) [Електронний ресурс] : дис. ... канд. іст. наук, спец. 07.00.01 «Історія України» / О. В. Мельник ; Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2017. – 305 с. – Режим доступу:

http://shron1.chtyvo.org.ua/Melnyk_Oleksandr/Naukova_osvitianska_ta_hromadska_diiialnist_Mykoly_Kovalskoho_1929-2006_rr.pdf

415. **Ковальський Микола Павлович** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ковальський_Микола_Павлович

416. **Ковальський Николай Павлович** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Ковальський,_Николай_Павлович
417. Корнійчук М. Приватна колекція **Миколи Павловича Ковальського** в Науковій бібліотеці Національного університету «Острозька академія» / М. Корнійчук // Бібліотечний форум. – 2019. – № 2 (16). – С. 25–28.
418. Мельник О. В. «Вони повірили в мене, а я повірив у них» (особливості наукової школи **Миколи Павловича Ковальського**) / О. В. Мельник, В. В. Трофимович // Український історичний журнал. – 2019. – № 1. – С. 137–165.*
419. Мельник О. В. Праця **Миколи Ковальського** у львівському Музеї етнографії та художнього промислу (1959–1963 рр.) [Електронний ресурс] / О. В. Мельник, В. В. Трофимович, Л. В. Трофимович // Універсум історії та археології. – 2019. – Т. 2 (27). – С. 25–39. – Режим доступу: http://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fistor/program_5e26cf5e3c7ed.pdf
420. Світленко С. І. Відродження і збереження історичної пам'яті у творчій спадщині професора **М. П. Ковальського** / С. І. Світленко // Універсум історії та археології. – 2019. – Т. 2 (27). – С. 13–23.*
421. Яшин В. О. Професор **Микола Павлович Ковальський** [Електронний ресурс] / В. О. Яшин // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір: зб. історико-біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

Більше праць М. П. Ковальського та матеріалів про нього див.:

Мельник О. В. Наукова, освітянська та громадська діяльність **Миколи Ковальського** (1929–2006 рр.) [Електронний ресурс]: дис. ... канд. іст. наук, спец. 07.00.01 «Історія України» / О. В. Мельник; Нац. ун-т «Острозька академія». – Острог, 2017. – 305 с. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Melnyk_Oleksandr/Naukova_osvitianska_ta_hromadska_dialnist_Mykoly_Kovalskoho_1929-2006_rr.pdf

КОМАРОВ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСІЙОВИЧ (1954–2011)

1977 р. закінчив історичний факультет Донецького державного університету.

1987 р. – захист дисертації «Методична система пізнавальних задач з історії СРСР в VIII (IX) класі загальноосвітньої школи» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

1988–1989 рр. – старший викладач кафедри педагогіки і психології КДПІ.

1989–1999 рр. – доцент кафедри педагогіки КДПІ.

1992 р. – присвоєно наукове звання доцента по кафедрі педагогіки.

1996 р. захистив дисертацію «Методичні умови формування історичного мислення учнів у процесі навчання» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук (теорія та методика навчання (історія)) у спеціалізованій вченій раді Інституту педагогіки АПН України.

2000 рр. – доцент кафедри історії КДПУ.

2000–2007 рр. – доцент, завідувач кафедри історії України КДПУ.

2002 р. – присвоєно наукове звання професора кафедри історії України.

2007 р. нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України».

В. О. Комаров – учений-фахівець з теорії та методики викладання історії. Займався дослідженням проблеми формування історичного мислення школярів у процесі вивчення історії. Встановив структуру та функції історичного мислення. Був членом редколегії фахових журналів «Історія в школах України», «Історія в школі», «Пам'ять століть».

Праці

- 422. Комаров В. А.** Использование познавательных заданий и задач / В. А. Комаров // Преподавание истории в школе. – 1981. – № 6.*
- 423. Комаров В. А.** Применение познавательных заданий и задач на уроках истории СССР (VIII класс): метод. реком. в помощь учителям истории / В. А. Комаров. – Донецк, 1984.*
- 424. Комаров В. О.** Статистичний матеріал на уроках історії / В. О. Комаров // Радянська школа. – 1984. – № 1.*
- 425. Комаров В. А.** Учить работать с цифрами / В. А. Комаров // Преподавание истории в школе. – 1984. – № 1.*
- 426. Комаров В. А.** Построение системы познавательных задач по теме / В. А. Комаров. – Донецк, 1985. – Деп. в ОЦНИ «Школа и педагогика» МП и АПН СССР 29.07.85, № 135-85.*
- 427. Комаров В. А.** Методическая система познавательных задач по истории СССР в VIII (IX) классе общеобразовательной школы : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / В. А. Комаров. – Москва, 1986. – 283 с.
- 428. Комаров В. А.** Методическая система познавательных задач по истории СССР в VIII (IX) классе общеобразовательной школы : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / В. А. Комаров. – Москва, 1987. – 20 с.*
- 429. Комаров В. О.** Ростити справжніх господарів країни / В. О. Комаров // Радянська школа. – 1988. – № 4.*
- 430. Комаров В. О.** Вчити мислити історично / В. О. Комаров // Радянська школа. – 1989. – № 11.*
- 431. Комаров В. А.** Методические указания к использованию познавательных заданий задач в процессе обучения / В. А. Комаров. – Донецк, 1989.*
- 432. Комаров В. А.** Самостоятельная работа школьников при изучении новейшей истории / В. А. Комаров // Преподавание истории в школе. – 1989. – № 3.*

433. Комаров В. А. Формирование идейно-политической убежденности старшеклассников / В. А. Комаров. – Кривой Рог, 1989.*

434. 378(082)

С 56 Комаров В. А. Историческое мышление как исследовательская проблема / В. А. Комаров // Совершенствование учебно-воспитательного процесса в школе и педвузе : тезисы науч.-практ. конф. «Педвуз и проблемы современной общеобразовательной школы» / отв. ред. В. К. Буряк. – Кривой Рог, 1990. – С. 70–71.

435. Комаров В. А. Нужен новый учебник / В. А. Комаров // Народное образование. – 1990. – № 5. – С. 133–134.*

436. Комаров В. А. Перестройка образования и проблемы дидактической типологии уроков / В. А. Комаров // Учитель и общество: опыт, проблемы и поиски : тезисы докл. науч. конференции. – Измаил, 1990.*

437. Комаров В. А. Подготовка будущих учителей к проблемному обучению в школе // В. А. Комаров // Проблемы подготовки учителей в условиях перестройки средней и высшей школы : тезисы докл. науч. конференции. – Киев, 1990.*

438. Комаров В. А. Формирование познавательных умений у школьников / В. А. Комаров. – Кривой Рог, 1990. – Деп. в ОЦНИ «Школа и педагогика» МП и АПН СССР. – 29.12.90, № 415-90.*

439. Комаров В. О. Жива мова історії / В. О. Комаров // Радянська школа. – 1991. – № 3.*

440. Комаров В. О. На шляху до підручника з історичного краєзнавства / В. О. Комаров // Рідна школа. – 1991. – № 10. – С. 41–43.

441. Комаров В. А. Развивать мышление учеников / В. А. Комаров // Обучение истории в школе и историческое сознание школьников. – Донецк, 1991. – Статья деп. в ОНЦИ «Школа и педагогика» МП и АПН СССР 10.10.91 № 188-91.*

442. Комаров В. А. Социализация личности школьника и некоторые проблемы исторического образования / В. А. Комаров // Социально-

педагогические проблемы воспитания детей и учащейся молодежи : тезисы докл. науч. конференции. – Запорожье, 1991.*

443. 94(477.63)

К 63 Комаров В. О. Історія Криворіжжя : навч. посібник / В. О. Комаров. – Дніпропетровськ : Січ, 1992. – 165 с.

444. 378(082)

Ф 79 Комаров В. О. (співаєт.) Розвиток мислення школярів і творча майстерність вчителя / В. О. Комаров, Л. М. Макарова // Формування професіоналізму майбутніх педагогів в умовах педагогічного вузу : тези доповідей та повідомлень наук.-практ. міжвуз. конференції. – Кривий Ріг, 1992. – Ч. 2. – С. 146–148.

445. Комаров В. О. Екологічне виховання на уроках історії / В. О. Комаров // Тези доповідей міжнародного екологічного фестивалю. – Кривий Ріг, 1993.*

446. Комаров В. О. Від вибору цілей до перевірки результатів / В. О. Комаров // Рідна школа. – 1994. – № 1–2. – С. 59–60.

447. Комаров В. О. Інтеграція змісту освіти і розумова діяльність школярів / В. О. Комаров // Інтеграція елементів змісту освіти : матер. Всеукр. наук.-практ. конференції. – Полтава, 1994.*

448. 378(082)

В 74 Комаров В. А. Обобщение знаний в процессе обучения как фактор получения нового знания / В. А. Комаров // Вопросы педагогики высшей и средней школы : сб. науч. трудов / под ред. В. К. Буряка. – Кривой Рог, 1994. – С. 94–98.

449. Комаров В. О. Педагогічні умови формування історичного мислення учнів : наук.-метод. видання / В. О. Комаров. – Дніпропетровськ : Пороги, 1994.*

450. 101(477)(091)(082)

Ф 56 Комаров В. О. *Г. С. Сковорода* в шкільному курсі історії / В. О. Комаров // Філософська, педагогічна та літературно-мистецька спадщина

Г. С. Сковороди і сучасність : матер. Всеукр. міжвуз. сковородинських читань з нагоди 200-річчя з дня смерті мислителя. – Кривий Ріг, 1994. – С. 93–94.

451. Комаров В. О. Формувати історико-педагогічне мислення студентів / В. О. Комаров // Історія і сучасність педагогічної освіти в Україні : тези доп. науч. конференції. – Глухів, 1994.*

452. 37.091.2(082)

А 43 Комаров В. О. Активізація навчальної діяльності учнів / В. О. Комаров // Активизация учебной деятельности школьников : матер. Всеукр. науч.-практ. конференции. – Кривой Рог, 1995. – С. 23–25.

453. Комаров В. О. Методичні умови формування історичного мислення старшокласників : навч.-метод. посібник / В. О. Комаров. – Кривий Ріг, 1995.*

454. Комаров В. О. Методичні умови формування історичного мислення учнів у процесі навчання : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / В. А. Комаров ; Криворізький держ. пед. ін-т. – Кривий Ріг, 1995. – 383 с.*

455. 378

И 60 Комаров В. О. Об'єктивні та суб'єктивні характеристики історичних знань школярів / В. О. Комаров // Индивидуальный подход к подготовке будущего учителя : сб. науч. трудов. – Кривой Рог, 1995. – С. 107–112.

456. 37.091.2(082)

А 43 Комаров В. О. Оцінювальна функція історичного мислення як досвід емоційної пізнавальної діяльності / В. О. Комаров // Активизация учебной деятельности школьников : сб. науч. трудов. – Кривой Рог, 1995. – Вып. 1. – С. 109–117.

457. 373.5.016:93(043.3)

К 63 Комаров В. О. Методичні умови формування історичного мислення учнів у процесі навчання : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / В. О. Комаров ; Ін-т педагогіки АПН України. – Київ, 1996. – 36 с.

458. 37.091.2(477)(082)

П 78 **Комаров В. О.** Формування творчого гуманітарного мислення на уроках історії України / В. О. Комаров // Проблеми гуманізації навчально-виховного процесу у педагогічній теорії та практиці української школи : матер. наук.-практ. конференції. – Кривий Ріг, 1996. – Ч. 2. – С. 39–41.

459. **Комаров В.** Економічна освіта учнів на уроках історії України (8–9 кл.) / В. Комаров // Історія в школі. – 1998. – № 10. – С. 14–19.

460. **Комаров В.** Економічна освіта школярів на уроках історії України (7–8 кл.) / В. Комаров // Історія в школі. – 1998. – № 1. – С. 14–18.

461. **Комаров В.** Формування поняття «Українська державність» на уроках історії та правознавства / В. Комаров // Історія в школах України. – 1998. – № 2. – С. 36–39.

462. **Комаров В. О.** Економічна освіта дев'ятикласників на уроках вітчизняної історії кінця XIX – початку XX століття / В. О. Комаров // Історія в школі. – 1999. – № 12. – С. 18–21.

463. **Комаров В.** Конституція України на уроках правознавства / В. Комаров // Історія в школах України. – 1999. – № 2. – С. 17–20.

464. **Комаров В.** Концептуальні засади шкільної історичної освіти / В. Комаров // Історія в школах України. – 1999. – № 3. – С. 21–24.

465. **Комаров В.** Питання економічної освіти дев'ятикласників на уроках історії України (друга половина XIX ст.) / В. Комаров // Історія в школі. – 1999. – № 7. – С. 14–19.

466. **Комаров В. О.** Економічна освіта дев'ятикласників на уроках вітчизняної історії кінця XIX – початку XX століття / В. О. Комаров // Історія в школі. – 2000. – № 1. – С. 13–16.

467. **Комаров В. О.** Економічна освіта дев'ятикласників на уроках вітчизняної історії кінця XIX – початку XX століття / В. О. Комаров // Історія в школі. – 2000. – № 2. – С. 15–20.

468. **Комаров В. О.** Методичні питання формування усвідомленості знань учнів / В. О. Комаров // Рідна школа. – 2000. – № 9. – С. 21–23.

469. Комаров В. Визвольні змагання українського народу (1917–1920 рр.) як складова змісту економічної освіти / В. Комаров // Історія в школі. – 2001. – № 1. – С. 20–25.

470. 94(477)(082)

У 45 **Комаров В. О.** Значення шкільного курсу історії для розумового розвитку школярів / В. О. Комаров // Україна: минуле і сучасність : зб. наук праць / ред. кол.: І. Д. Камчугова, В. О. Комаров, Н. А. Печеніна [та ін]. – Кривий Ріг, 2001. – С. 94–101.

471. Комаров В. Історичні образи: як їх формувати / В. Комаров // Історія в школах України. – 2001. – № 2. – С. 26–29.

472. 94(477.63)

І 90 **Комаров В. О.** *(співавт.)* Криворіжжя в 1917–1920 роках / В. О. Комаров, А. А. Матрос, О. Б. Брижатенко // Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження : зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2001. – С. 61–76.

473. 94(477)(082)

У 45 **Комаров В. О.** *(ред.)* Україна: минуле і сучасність : зб. наук. праць / редкол.: Б. І. Андрусишин, В. Й. Борисенко, І. Д. Камчугова [та ін.]. – Кривий Ріг : І.В.І., 2001. – 270 с.

474. Комаров В. О. Україна в роки нової економічної політики: проблеми економічної освіти десятикласників / В. О. Комаров // Історія в школі. – 2001. – № 10. – С. 19–24.

475. Комаров В. Шкільна історична освіта: шляхи перебудови / В. Комаров // Історія в школах України. – 2001. – № 3. – С. 9–14.

476. Комаров В. Радянська модернізація України (1928–1938): проблеми економічної освіти десятикласників / В. Комаров // Історія в школі. – 2002. – № 10. – С. 18–25.

477. Комаров В. До питання про систему методів навчання історії в школі / В. Комаров // Історія в школах України. – 2003. – № 3. – С. 23–27.

478. 93(07)(075.8)

К 63 Комаров В. О. Методика навчання історії в школі : навч. посіб. для студ. іст. спец. пед. ун-тів / В. О. Комаров. – Кривий Ріг : КДПУ, 2003. – 108 с.

479. Комаров В. Наступність в системі методів навчання історії / В. Комаров // Історія в школі. – 2003. – № 4. – С. 16–21.

480. Комаров В. Про систему методів навчання історії в школі / В. Комаров // Історія в школах України. – 2003. – № 6. – С. 30–35.

481. Комаров В. Традиції та інновації в сучасній історичній освіті / В. Комаров // Історія в школі. – 2003. – № 9. – С. 7–10.

482. Комаров В. Історичне мислення: дослідження та перспективи (на прикладі теми «Громадянська війна в США», 9 кл.) / В. Комаров // Історія в школі. – 2004. – № 2. – С. 9–14.

483. 94(100)(082)

І 90 Комаров В. О. (рец.) Історичні дослідження і розвідки з всесвітньої історії : зб. наук. праць. Вип. 2 / редкол.: О. І. Кожухар, Ю. І. Чирва, В. О. Яшин. – Кривий Ріг : КДПУ, 2004. – 130 с.

484. Комаров В. Історичні теорії як вершина піраміди повноцінної шкільної історичної освіти (Всесвітня історія, 9 кл.) / В. Комаров // Історія в школах України. – 2004. – № 3. – С. 21–24.

485. Комаров В. Проблеми формування історичного мислення у процесі навчання (на прикладі теми «Післявоєнна відбудова і розвиток України в 1945 – початку 50-х років») / В. Комаров // Історія в школі. – 2004. – № 5–6. – С. 24–29.

486. 94(477)(082)

У 45 Комаров В. О. Проблемні ситуації і вивчення історії Росії / В. О. Комаров // Україна і Росія. Досвід історичних зв'язків та перспективи співробітництва : зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2004. – С. 396–405.

487. Комаров В. Глибше проникати в суть: педагогічні технології поглибленого вивчення історії на прикладі тем, присвячених об'єднавчим

процесам в Італії та Німеччині в середині ХІХ ст., 9 клас / В. Комаров // Історія в школах України. – 2005. – № 4. – С. 30–35.

488. 94(100)(082)

І 90 **Комаров В. О.** (рец.) Історичні дослідження і розвідки з всесвітньої історії: зб. наук. праць. Вип. 3 / редкол.: О. І. Кожухар, Ю. І. Чирва, В. О. Яшин. – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – 129 с.

489. Комаров В. Історичні закони: як формувати відповідні знання / В. Комаров // Історія в школі. – 2005. – № 9. – С. 12–16.

490. 321.01(477)(082)

У 45 **Комаров В. О.** (ред). Україна і світ: зб. наук. праць / редкол.: Б. І. Андрусин, В. Й. Борисенко, І. Д. Камчугова [та ін.]. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2005. – 240 с.

491. Комаров В. Україна в умовах десталінізації: урок історії України / В. Комаров // Історія в школі. – 2005. – № 5. – С. 22–36.

492. 321.01(477)(082)

У 45 **Комаров В. О.** Що таке історичне мислення? / В. О. Комаров // Україна і світ: зб. наук. праць / голов. ред. В. О. Комаров. – Кривий Ріг, 2005. – С. 111–114.

493. Комаров В. Історичні поняття як складові елементи історичних знань учнів (на прикладі теми «Падіння республіки та утворення Римської імперії, 6 клас) / В. Комаров // Історія в школі. – 2006. – № 1. – С. 19–24.

494. Комаров В. Факт як основа системи історичних знань учнів. Методологічний аспект / В. Комаров // Історія в школах України. – 2006. – № 8. – С. 24–27.

495. Комаров В. Загальна криза радянської системи / В. Комаров // Історія в школі. – 2007. – № 4. – С. 22–26.

496. Комаров В. Роль образного мислення в процесі формування історичних знань учнів. Від фактів до понять (на прикладі теми «Утворення Єгипетської держави», 6 клас) / В. Комаров // Історія в школі. – 2008. – № 4. – С. 21–26.

- 497. Комаров В.** Активізація пізнавальної діяльності шестикласників на уроках історії Стародавнього світу (з досвіду роботи) / В. Комаров // Історія в школі. – 2009. – № 11–12. – С. 42–52.
- 498. Комаров В.** Методика розвитку логічного мислення шестикласників на уроках історії стародавнього світу / В. Комаров // Історія в школах України. – 2009. – № 3. – С. 9–14.
- 499. Комаров В.** Нові програми, нові підходи... думки в голос / В. Комаров // Історія в школі. – 2009. – № 1–2. – С. 30–34.
- 500. Комаров В.** Проблемні ситуації на уроках з історії Стародавнього світу / В. Комаров // Історія в школі. – 2009. – № 9. – С. 26–29.
- 501. Комаров В.** Давній Китай (з досвіду самостійної роботи учнів 6 кл. з підручником) / В. Комаров // Історія в школі. – 2011. – № 4. – С. 21–22.

Бібліографія життя й науково-педагогічної та краєзнавчої діяльності

502. 378(477.63)

К 82 Комаров Володимир Олексійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії України // Криворізький державний педагогічний університет. *75 років /* голов. ред. В. К. Буряк. – Кривий Ріг, 2005. – С. 44–45.

503. Комаров Володимир Олексійович : особова справа. *1989–2007 рр.* // Архів Криворізького державного педагогічного університету.*

504. 03(477)

Е 63 Потопа К. Л. Комаров Володимир Олексійович – доктор педагогічних наук, професор, 2000–2007 рр. – завідувач кафедри історії України / К. Л. Потопа // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2014. – Т. 14 (*Кол–Кос*). – С. 163.

505. 001(092):378(477.63)(091)

П 84 **Комаров Володимир Олексійович** // Професори Криворізького педагогічного / упоряд.: В. А. Фінічева, О. А. Дікунова ; редкол.: Я. В. Шрамко, Г. М. Віняр, М. В. Варданян [та ін.]. – Кривий Ріг, 2015. – С. 82.

506. 908(477.63)

К 82 Поліщук Д. Розвиток історичної освіти в Кривому Розі (1930–2015 рр.) [**Комаров Володимир Олексійович**] / Д. Поліщук, Н. А. Печеніна // Криворіжжя: погляд у минуле... : матер. Перших історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 2. – С. 9. – *Див. також:* <https://drive.google.com/file/d/0Bz-kKd505cu4R0RITFJFR1hkZ1E/view>

507. 908(477.63)

К 82 Товстоляк Н. М. З когорти криворізьких дослідників : історики Криворізького державного педагогічного інституту [П. Л. Варгатюк, А. В. Дольчук, А. А. Матрос, **В. О. Комаров**] / Н. М. Товстоляк // Матеріали Перших Історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 1. – С. 44. – *Див. також:* http://kdpu.edu.ua/download/kaf_ist_ukr/KR_tom%201.pdf

508. Задорожна Л. В. **Володимир Олексійович Комаров** (1954–2011): вчений і педагог (до 65-річчя від дня народження) [Електронний ресурс] / Л. В. Задорожна // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір : зб. історико-біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

509. Товстоляк Н. М. Спогади про професора **Володимира Олексійовича Комарова** [Електронний ресурс] / Н. М. Товстоляк // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір : зб. історико-біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

**МАТРОС АНІСЛАВ АНТОНОВИЧ
(1938–2003)**

1969 р. закінчив історичний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечникова.

1972–1975 рр. – аспірант кафедри історії КПРС Дніпропетровського державного університету.

1975–1976 рр. – асистент кафедри марксизму-ленінізму КДПІ.

1976–1981 рр. – старший викладач кафедри марксизму-ленінізму.

1981–1982 рр. – старший викладач кафедри історії КПРС і філософії КДПІ.

1982 р. – захист дисертації «Діяльність Компартії України з підвищення ефективності промислового виробництва на гірничорудних підприємствах республіки в роки восьмої п'ятирічки» на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук у Дніпропетровському державному університеті.

1982–1986 рр. – доцент кафедри марксизму-ленінізму КДПІ.

1986 р. – присвоєно наукове звання доцента.

1986–1991 рр. – завідувач кафедри історії КПРС КДПІ.

1991–2000 рр. – доцент кафедри історії.

2000–2003 рр. – доцент кафедри історії України.

А. А. Матрос особливу увагу приділяв дослідженню питань становлення державності в Україні та ролі окремих історичних постатей у державницькому процесі. Досліджував історичне минуле Криворіжжя. Проводив археологічні розвідки на Криворіжжі.

Праці

- 510. Матрос А. А.** Археологічні дослідження на Криворіжжі, 1969 рік / А. А. Матрос // Український історичний журнал. – 1969. – № 11. – С. 159.*
- 511. Матрос А. А.** Деятельность компартии Украины по повышению эффективности промышленного производства на горнорудных предприятиях республики в годы восьмой пятилетки : автореф. дис. ... канд. ист. наук : спец. 07.00.01 / А. А. Матрос ; Днепропетр. гос. ун-т им. 300-летия воссоединения Украины с Россией. – Днепропетровск, 1980. – 24 с.*
- 512. Матрос А. А.** Деятельность компартии Украины по повышению эффективности промышленного производства на горнорудных предприятиях республики в годы восьмой пятилетки : дис. ... канд. ист. наук : спец. 07.00.01 / А. А. Матрос ; Днепропетр. гос. ун-т им. 300-летия воссоединения Украины с Россией. – Днепропетровск, 1980.*
- 513. Матрос А. А.** Литовсько-польська доба української історії. Складання української народності і початок козаччини. Ч. 1 : текст лекції з курсу «Історія України» для студ. пед. ін-тів / А. А. Матрос. – Кривий Ріг : КДПІ, 1991. – 25 с.*
- 514. Матрос А. А.** Первобытнообщинный строй и зарождение общественно-классового общества : текст лекций по теме 1-го курса «История Украины» для студентов пед. ин-тов / А. А. Матрос. – Кривой Рог : Криворож. гос. пед. ин-т, 1991. – 18 с.*
- 515.** 94(477)
- М 34 **Матрос А. А.** Україна в другій половині ХІХ ст. : текст лекції до теми 4 курсу «Історія України» / А. А. Матрос. – Кривий Ріг : КДПІ, 1991. – 35 с.
- 516. Матрос А. А.** (співаєт.) Україна у 20-30-ті роки ХХ ст. : текст лекції з курсу «Історія України» для пед. ін-тів / А. А. Матрос, В. Г. Москаленко. – Кривий Ріг : КДПІ, 1991. – 40 с.*

- 517. Матрос А. А.** Віхи формування державності в Україні / А. А. Матрос // Сільське Криворіжжя. – 1993. – № 76 (6 жовтня). – С. 2.*
- 518.** 94(477)
- М 34 **Матрос А.** Із мороку забуття: 75-річчя Української Народної Республіки / А. А. Матрос. – Дніпропетровськ : Пороги, 1993. – 76 с.
- 519. Матрос А. А.** Цикл лекцій «Історія формування та діяльності національних українських військових оборонних сил ІХ – ХХ ст.» для воїнів НГУ / А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 1993.*
- 520. Матрос А. А.** Анна, дочка Ярослава Мудрого, королева Франції / А. А. Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 13. – С. 15–17.*
- 521. Матрос А. А.** Євпраксія, дочка Всеволода Ярославовича – дружина Генріха IV, імператора Німеччини / А. А. Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 17. – С. 30–32.*
- 522. Матрос А. А.** Ольга, велика київська княгиня / А. А. Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 10–11. – С. 22–23.*
- 523. Матрос А. А.** Симон Петлюра: Ганьба чи гордість України / А. А. Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 4.*
- 524. Матрос А. А.** Ювілей соборності України / А. А. Матрос / Сільське Криворіжжя. – 1994. – № 49 (2 липня).*
- 525. Матрос А. А.** Видатні жінки України Х–ХVII ст. / А. А. Матрос. – Дніпропетровськ : Січ, 1995. – 64 с.*
- 526. Матрос А. А.** Єлизавета Гулевич – Гальшка Гулевичівна – фундатор православної школи й монастиря на Подолі в Києві / А. А. Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1995. – № 29. – С. 27–29.*
- 527. Матрос А. А.** Марія Магдалина Мазена – мати великого гетьмана, відома громадська й церковна діячка / А. А. Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1995. – № 34. – С. 30–32.*
- 528. Матрос А.** Настя Лісовська–Роксолана – дружина султана Сулеймана, співправителька Османської імперії / Аніслав Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1995. – № 24. – С. 13–15.*

529. Матрос А. *Маруся Чурай* – патріотка, легендарна поетеса і співачка – українська Сафо (1625–1653) / Аніслав Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1995. – N 32. – С. 12–14.*

530. Матрос А. Грунтова праця / Аніслав Матрос // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 57–58. – С. 79–80.* – *Відгук на публікацію*: Кравченко В. «Шевченківський словник Севастополя» // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 49–50, № 53–54, № 55–56, № 57–58.*

531. Матрос А. А. Історичні бесіди: конституційний процес в Україні / А. А. Матрос // Сільське Криворіжжя. – 1997. – № 16, № 18, № 22, № 24, № 27.*

532. Матрос А. А. (уклад.). Методичні матеріали з курсу «Археологія»: тези лекцій, графічно ілюстровані додатки з поясненнями, словник-довідник часто вживаних спеціальних термінів. Ч. 1 / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 1999. – 103 с.*

533. Матрос А. А. (уклад.). Методичні та інструктивні матеріали до програми навчальної польової археологічної практики для студентів історичних спеціальностей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2000. – 27 с.*

534. Матрос А. А. (уклад.). Робочі програми, комплекс методичних і організаційних рекомендацій з курсу «Історичне краєзнавство» та спецкурсу «Історія Криворіжжя» / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2000. – 48 с.*

535. 94(477.63)

I 90 **Матрос А. А.** Археологічні дослідження на Криворіжжі, 1969 рік / А. А. Матрос // Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження: зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2001. – С. 11–18.

536. 94(477.63)

I 90 **Матрос А. А.** З історії краєзнавчих досліджень на Криворіжжі XVI–XIX ст. / А. А. Матрос // Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження: зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2001. – С. 38–53.

537. 94(477.63)

І 90 **Матрос А. А.** (уклад.) Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження : зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2001. – 160 с.

538. 94(477.63)

І 90 **Матрос А. А.** (співавт.) Історія Криворіжжя у козацьку добу XV–XVIII ст. / А. М. Дядюк, А. А. Матрос // Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження : зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2001. – С. 24–31.

539. Матрос А. А. (уклад.) Короткий російсько-український словник архівних термінів / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг : КДПУ, 2001. – 10 с.*

540. 94(477.63)

І 90 **Матрос А. А.** (співавт.) Криворіжжя в IX – XIV століттях / А. В. Тарасов, А. А. Матрос // Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження : зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2001. – С. 20–23.

541. 94(477.63)

І 90 **Матрос А. А.** (співавт.) Криворіжжя в 1917–1920 роках / В. О. Комаров, А. А. Матрос, О. Б. Брижатенко // Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження : зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2001. – С. 61–76.

542. **Матрос А. А.** (уклад.). Музеєзнавство : методичні матеріали. – 2-ге вид., доп. і перероб. / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг : КДПУ, 2001. – 30 с.*

543. **Матрос А. А.** (уклад.). Навчальна програму курсу «Історія, теорія і методика архівної справи». – 2-ге вид., доп. і перероб. / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг : КДПУ, 2001. – 15 с.*

544. 94(477)(082)

У 45 **Матрос А. А.** Соціально-економічний розвиток Криворіжжя середина 60-х – перша половина 80-х років ХХ ст. / А. А. Матрос // Україна:

минуле і сучасність : зб. наук праць / редкол.: І. Д. Камчугова, В. О. Комаров, Н. А. Печеніна [та ін]. – Кривий Ріг, 2001. – С. 116–125.

545. 94(477.63)

І 90 **Матрос А. А.** Соціально-економічний розвиток Криворіжжя середина 60-х – перша половина 80-х років ХХ ст. / А. А. Матрос // Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження : зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2001. – С. 77–87.

546. 94(477.63)

І 90 **Матрос А. А.** *Панас Феденко* – видатний громадський, політичний та культурний діяч Придніпров'я / А. А. Матрос // Історія Криворіжжя: сучасний погляд на історичні періоди, постаті та краєзнавчі дослідження : зб. статей / уклад. А. А. Матрос. – Кривий Ріг, 2001. – С. 138–157.

547. 622(477)

П 53 **Матрос А. А.** Дослідження корисних копалин Криворіжжя (історико-краєзнавчий аспект) / А. А. Матрос // О. М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні : матер. громадських читань, м. Кривий Ріг, 12 жовтня 2001 р. / уклад. В. В. Стецюк. – Кривий Ріг, 2002. – С. 72–77.

548. 94(477)(082)

У 45 **Матрос А. А.** Соціально-економічний розвиток Криворіжжя середина 60-х перша половина 80-х років / А. А. Матрос // Україна: минуле і сучасність : зб. наук. праць / за ред. В. О. Комарова, Н. А. Печеніної. – Кривий Ріг, 2005. – С. 116–125.

Бібліографія життя й науково-педагогічної та краєзнавчої діяльності

549. Романенко М. З мороку забуття / М. Романенко // Джерело. – 1994. – № 9 (квітень).* – Рец. на книгу: **Матрос Аніслав.** «Із мороку забуття: 75-річчя Української Народної Республіки». – Дніпропетровськ, 1993.

550. Романов В. Відроджена із мороку історії / В. Романов // Червоний гірник. – 1994. – 10 березня.* – Рец. на книгу: **Матрос Аніслав.** «Із мороку забуття: 75-річчя Української Народної Республіки». – Дніпропетровськ, 1993.

551. 378(061.75)

К 82 **Матрос Аніслав Антонович** // Криворізькому державному педагогічному університету – 70 / за заг. ред. В. К. Буряка. – Кривий Ріг, 2000. – С. 127–129.

552. **Матрос Аніслав Антонович**: особова справа. 1975–2003 // Архів Криворізького державного педагогічного університету.*

553. **Матрос Аніслав Антонович** // Енциклопедія Криворіжжя: у 2 т. / упоряд. В. П. Бухтіяров. – Кривий Ріг, 2005. – Т. 1. – С. 91.*

554. 908(477.63)

К 82 Поліщук Д. Розвиток історичної освіти в Кривому Розі (1930–2015 рр.) [**Матрос Аніслав Антонович**] / Д. Поліщук, Н. А. Печеніна // Криворіжжя: погляд у минуле...: матер. Перших історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 2.: Доробок бібліотечних та музейних працівників, студентів, вчителів та учнів. – С. 8. – *Див. також:* <https://drive.google.com/file/d/0Bz-kKd505cu4R0RITFJFR1hkZ1E/view>

555. 908(477.63)

К 82 Товстоляк Н. М. З когорти криворізьких дослідників: історики Криворізького державного педагогічного інституту [П. Л. Варгатюк, А. В. Дольчук, **А. А. Матрос**, В. О. Комаров] / Н. М. Товстоляк // Матеріали Перших Історико-краєзнавчих читань. – Кривий Ріг, 2015. – Т. 1. – С. 44. – *Див. також:* http://kdpu.edu.ua/download/kaf_ist_ukr/KR_tom%201.pdf

556. Дольчук А. В. На пошану колеги (уривок з пам'ятного нарису до 65-річчя від дня народження канд. іст. наук, доцента **А. А. Матроса** (1938–2003), написаного канд. іст. наук, доцентом А. В. Дольчуком [Електронний ресурс] // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір : зб. історико-біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу:

<https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

557. Проскура О. О. Життєвий шлях, наукова та викладацька діяльність **А. А. Матроса** [Електронний ресурс] / О. О. Проскура, В. О. Онищенко // Історична освіта в Криворізькому педуніверситеті: особистісний вимір : зб. історико-біографічних розвідок та мемуарних матеріалів / редкол.: В. А. Гаманюк, Н. А. Печеніна, О. І. Кожухар, В. А. Фінічева. – Кривий Ріг, 2020. – Вип. 1. – Режим доступу:

<https://drive.google.com/file/d/1yZdkdQcmX1v17NH5iNUTwxX53iK2cBPs/view>

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

В іменному покажчику наведено прізвища всіх осіб, згаданих у бібліографічних записах. Після кожної позиції в круглих дужках подаються ідентифікуючі знаки: співавтор (співавт.), укладач (уклад.), упорядник (упоряд.) редактор (ред.), рецензент (рец.), персоналія (перс.). Без позначок наведено позиції, під якими виступають автори праць.

Абросимова С. В. 333(співавт.), 362(співавт.), 372(ред.)

Айдінян Г. Ф. 190(перс.)

Анна, королева Франції 520(перс.)

Андрусишин Б. І. 280(ред.), 286(ред.), 473(ред.), 490(ред.)

Антонович В. 366(перс.)

Апанович О. М. 341(перс.), 358(перс.)

Артюшевський О. П. 1-17, 18-27(перс.)

Атаманенко В. Б. 319(співавт.), 353(співавт.), 370(співавт.), 373(співавт.), 390

Білозуб В. 164(перс.)

Близняк М. 368(співавт.), 386, 406, 410

Бонапарт Н. 203(перс.)

Борисенко В. Й. 280(ред.), 286(ред.), 473(ред.), 490(ред.)

Бородулін А. І. 161(перс.)

Брижатенко О. Б. 472(співавт.), 541(співавт.)

Булгак П. 378

Буряк В. К. 17(ред.), 19(ред.), 68(ред.), 210(ред.), 252(ред.), 291(ред.), 434(ред.), 448(ред.), 502(ред.), 551(ред.)

Бухтіяров В. П. 70(упоряд.), 117(співавт.), 553(упоряд.)

Валявко В. А. 31-32(перс.), 40(перс.), 235(перс.)

Варгатюк П. Л. 28-34, 35(співавт.), 36(співавт., ред.), 37-39, 40(співавт.), 41(співавт., ред.), 42, 43(співавт., ред.), 44, 45-47(співавт.), 48-60, 61-86(перс.), 87(перс., авт.), 88-93(перс.), 206(перс.), 233-234(співавт.), 239(ред.), 254(перс.), 507(перс.), 555(перс.)

Варданыч М. В. 23(ред.), 81(ред.), 296(ред.), 505(ред.)

Ветохіна В. О. 27

Винар Л. 346(перс.), 370(перс.)

Витрищенко Г. 171(перс.)

Витрищенко І. 171(перс.)

Вільчевські (родина) 144(перс.),

Віняр Г. М. 23(ред.), 81(ред.), 91(ред.), 296(ред.), 505(ред.)

Вісник Я. 151(перс.)

Воронов В. 379(співавт.), 399, 400(співавт.)

Воронова Т. П. 41(ред.), 64(авт.-упоряд.), 72, 94-97, 98-99(співавт.), 100-105, 106(співавт.), 107-116, 117(співавт.), 118(авт.-упоряд.), 119-147, 148(співавт.), 149-209, 210-231(перс.), 239(ред.)

Гагарін Ю. 157(перс.), 167(перс.)
Гаманюк В. А. 27(ред.), 93(ред.), 231(ред.), 256-257(ред.), 297(ред.), 421(ред.),
508-509(ред.), 556-557(ред.)
Гастелло 109(перс.)
Глинка Б. П. 175(перс.)
Глинка Д. П. 175(перс.), 181(перс.)
Голобуцкий В. А. 305(перс.)
Головко А. 166(перс.)
Голуб І. 393(упоряд.)
Гошуляк І. Л. 63
Гуревич Є. (Гальшка Гулевичівна) 526(перс.)
Гусейнов Г. 56(упоряд.), 59-60(упоряд.), 87(авт.-упоряд.), 88, 144(упоряд.),
159(упоряд.), 209(упоряд.)
Гуслистый К. Г. 343(співавт.)

Дарзаси (сімейство) 130(перс.), 136(перс.)
Дев'ятаєв М. 122(перс.)
Деджувані М. К. 190(перс.)
Діброва С. С. 62
Дікунова О. А. 23(упоряд.), 25(упоряд., бібліогр. ред.), 81(упоряд.), 84(упоряд.,
бібліогр. ред.), 86(упоряд.), 91(упоряд.), 223(ред.), 224(упоряд.), 295(упоряд., бібліогр.
ред.), 296(упоряд.), 505(упоряд.)
Добровольський І. А. 267(перс.)
Дольчук А. В. 40(співавт.), 41(ред.), 232-235(співавт.), 236, 237-238,
239(співавт.-ред.), 240(рец.), 241-248, 249-257(перс.), 507(перс.), 555(перс.), 556
Домбровський В. Ф. 322(перс.)
Доровський А. О. 190(перс.)
Дояр Л. В. 71, 73, 77, 79, 256
Дреєва Т. 215
Дригайло М. З. 134(перс.)
Дробот А. 74(співавт.)
Дядюк А. М. 538(співавт.)
Дячок О. 394

Євпраксія, імператриця Німеччини 521(перс.)

Журба О. І. 321-322(співавт.), 382, 395

Заболотний В. Г. 162(перс.)
Задорожна Л. В. 508
Затульний Т. 292
Захарчин В. В. 404
Зельський М. 163(перс.), 192(перс.)
Іваненко В. В. 344(співавт.), 396(співавт.)
Іларіон (Іван Огієнко) 345(перс.)
Ісаєвич Я. 364(перс.)

Кавун М. 396(перс.)

Калниш 154(перс.)
Калнышевский П. 187(перс.)
Камчугова І. Д. 241(ред.), 258-271, 272(співавт.), 273-279, 280(ред.), 281-285, 286(ред.), 287-289, 290-297(перс.), 470(ред.), 473(ред.), 490(ред.), 544(ред.)
Кирія Ш. Н. 173(перс.)
Кіров О. Д. 186(перс.)
Коваленко С. 105(перс.), 191(перс.)
Ковальова І. 391
Ковальський М. М. 351(перс.)
Ковальський М. П. 298-302, 303(співавт.), 304, 305(співавт.), 306-312, 313-314(співавт.), 315, 316-317(співавт.), 318, 319-322(співавт.), 323, 324, 325(співавт.), 326, 327, 328(співавт.), 329(уклад.), 330-332, 333(співавт.), 334- 338, 339(співавт.), 340-342, 343-344(співавт.), 345-352, 353(співавт.), 354-361, 362(співавт.), 363-367, 368(співавт.), 369, 370, 371-421(перс.)
Ковальчук Є. Д. 182(перс.)
Кожухар О. І. 27(ред.), 93(ред.), 231(ред.), 256-257(ред.), 283-285(ред.), 287-288(ред.), 297(ред.), 421(ред.), 483(ред.), 488(ред.), 508-509(ред.), 556-557(ред.)
Колачевський С. М. 51(перс.)
Комаров В. О. 241(ред.), 254(перс.), 422-443, 444(співавт.), 445-469, 470(авт., ред.), 471, 472(співавт.), 473(ред.), 474-482, 483(рец.), 484-487, 488(рец.), 489, 490(ред.), 491, 492(авт., ред.), 493-501, 502-509(перс.), 541(співавт.), 544(ред.), 548(ред.), 555(перс.)
Комісаров Я. 272(співавт.)
Корнійчук М. 417
Корчиков Г. 181(перс.)
Корчиков О. Л. 168(перс.)
Косигін О. М. 189(перс.)
Кошицький І. 201(перс.)
Кравченко О. М. 25(ред.), 84(ред.), 223(ред.), 295(ред.)
Крамаренко І. 211(співавт.)
Крамаренко М. 220
Крамаренко Т. 211(співавт.), 216
Крастинь Я. 183(перс.), 185(перс.)
Криворуков М. А. 192(перс.)
Крип'якевич І. 361(перс.)
Куновський Б. 147(перс.), 198(перс.)
Кутьков В. 92(співавт.)

Ланглуа Ш. 365(перс.)
Лепшей І. Ф. 190(перс.)
Лісовська Н. (Роксолана) 528(перс.)
Лобанова А. 212
Лорер М. 159(перс.)
Лорер Х. 159(перс.), 169(перс.)

Мазепа Марія Магдалина 527(перс.)

Макарова Л. М. 444(співавт.)
Макарчук С. 380
Матрос А. А. 254(перс.), 472(співавт., уклад.), 507(перс.), 510-515,
516(співавт.), 517-531, 532-534(уклад.), 535-536(авт., уклад.), 537(уклад.),
538(співавт., уклад.), 539(уклад.), 540-541(співавт., уклад.), 542-543(уклад.),
544, 545-546(авт., уклад.), 547, 548, 549-557(перс.)
Мацеєв В. 232(співавт.)
Мезько-Оглоблин О. 357(перс.)
Мелешкин С. М. 160(перс.), 205(перс.)
Мельник О. В. 401, 405, 407(співавт.), 408, 409, 411-414,
418-419(співавт.)
Мельник О. О. 78(перс.), 80(співавт.), 82
Мирович А. 135(перс.)
Михлик В. 152-153(перс.), 175(перс.), 181(перс.)
Мицик Ю. А. 313(співавт.), 316-317(співавт.), 384, 388, 402
Мицько І. 340(ред.)
Москаленко В. Г. 516(співавт.)
Мохначева О. 279(уклад.)
Мошиченко Є. С. 190(перс.)
Мурашка Д. 2(перс.), 6(перс.)

Назаренко Ю. 305(співавт.), 320(співавт.)
Нівалов М. М. 237-238(співавт.)
Ногін П. 163(перс.)

Оглоблин О. П. 353(перс.)
Одинцов М. П. 184(перс.)
Ольга, київська княгиня 522(перс.)
Онищенко В. О. 557(співавт.)

Панова М. 222
Пасічник І. 377(ред.)
Пастушенко Л. П. 293(співавт.)
Петлюра С. 523(перс.)
Петренко В. 148(співавт.), 226
Петров А. 78
Печеніна Н. А. 24(співавт.), 26-27(ред.), 83(співавт.), 92(співавт., ред.), 93(авт., ред.),
231(ред.), 241(ред.), 253(співавт.), 256-257(ред.), 294(співавт.), 297(ред.), 421(ред.),
470(ред.), 506(співавт.), 508-509(ред.), 544(ред.), 548(ред.), 554(співавт.), 556-557(ред.)
Пінчук Ю. А. 376(рец.)
Плохій С. Н. 314(співавт.), 385
Пойда Д. П. 336(перс.), 344(перс.)
Поліщук Д. 24(співавт.), 83(співавт.), 253(співавт.), 294(співавт.), 506(співавт.),
554(співавт.)
Поліщук О. Б. 86(упоряд.), 224(упоряд.)
Полсычева Г. 22
Полуботок П. 140(перс.), 200(перс.)
Полурез В. И. 240

Поль О. 48(перс.), 59(перс.), 123(перс.), 130(перс.), 132(перс.), 140 (перс.), 146(перс.), 148-149(перс.), 158(перс.), 170(перс.), 177(перс.), 193(перс.), 200(перс.)

Пономарьов К. 250

Потопа К. Л. 504

Проскура О. О. 557(співавт.)

Пушкин А. С. 287(перс.)

Ракитин Я. Л. 41(ред.)

Репнин-Оболенский Б. А. 298(перс.)

Рибалко Г. 163(перс.)

Ровда К. Й. 53(перс.), 60(перс.)

Романенко М. 549(рец.)

Романов В. 550(рец.)

Савицький І. І. 120(перс.)

Савченко М. 232(співавт.)

Санцевич А. В. 355(перс.)

Сарбей В. 65

Світальський М. 128(перс.)

Світленко С. 392, 397, 400(співавт.), 403(ред.), 420

Святець Ю. А. 328(співавт.), 379(співавт.), 403

Северенчук М. 172(перс.), 195(перс.)

Сейн Ф. 164(перс.)

Семенчук 109(перс.)

Семиволос О. 174(перс.), 207(перс.)

Сеньобос Ш. 365(перс.)

Сердюк Н. Ф. 269(перс.)

Сич Ю. П. 156(перс.), 178(перс.)

Сковорода Г. С. 450(перс.)

Скопенко В. В. 145(перс.)

Скопенко В. Ф. 119(перс.)

Скоростецький О. 163(перс.)

Смолій В. 388(ред.)

Сокіряка С. А. 293(співавт.)

Сосюра В. М. 204(перс.)

Старіков М. А. 202(перс.)

Стеблина І. 80(співавт.)

Стерлінг А. 163(перс.)

Стецкевич В. В. 255

Стецюк В. В. 146(уклад.), 149(уклад.), 242-244(уклад.), 547(уклад.)

Стрельський В. І. 360(перс.)

Суздаль М. М. 231

Тарасов А. В. 26(ред.), 540(співавт.)

Тіміргалєєва Л. 218

Ткач Д. 163(перс.)

Товстоляк Н. М. 26, 85, 225, 254, 507, 509, 555

Тронько П. Т. 36(ред.), 43(ред.), 234(ред.)

Тротнер В. 75

Трофимович В. В. 407(співавт.), 418-419(співавт.)

Трофимович Л. В. 419(співавт.)

Уварова С. І. 303(співавт.)

Удовенко В. 176(перс.)

Удод О. А. 343(співавт.), 371

Уланова 133(перс.)

Феденко П. 546(перс.)

Федоров І. 302(перс.), 304(перс.)

Фесін І. 181(перс.)

Фінічева В. А. 23(упоряд.), 26(уклад.), 27(ред.), 81(упоряд.), 93(ред.), 231(ред.), 256-257(ред.), 296(упоряд.), 297(ред.), 421(ред.), 505(упоряд.), 508-509(ред.), 556-557(ред.)

Франко І. 318(перс.), 323(перс.), 338(перс.)

Фрімен Е. А. 368(перс.)

Ченцов В. 339(співавт.)

Чернов Е. А. 372

Чирва Ю. І. 283-285(ред.), 288(ред.), 483(ред.), 488(ред.)

Чирков П. М. 165(перс.)

Чурай Маруся 529(перс.)

Шайкан В. О. 26(ред.), 74(співавт.)

Шаповал Ю. І. 46-47(упоряд.)

Шарохін М. М. 199(перс.)

Швець М. А. 192(перс.)

Швидько Г. 387(ред.), 389(авт., ред.), 393

Шевченко В. 208(перс.)

Шевченко П. І. 20

Шепель Л. 381

Шепченко А. 251

Шимановський М. 59(перс.)

Шільман Ю. Н. 190(перс.)

Школа І. 106(співавт.)

Шляхтич Р. П. 26(ред.)

Шмідт С. О. 369(перс.)

Шрамко Я. В. (23 ред.), 76(ред.), 81(ред.), 296(ред.), 505(ред.)

Штельмах В. 219, 227, 230

Яворницький Д. І. 324(перс.), 326(перс.), 330-331(перс.), 333(перс.), 362(перс.)

Янковська О. 69

Ясь О. В. 376(рец.)

Яхнич М. В. 257

Яхнін Б. Я. 266(перс.)

Яшин В. О. 283-285(ред.), 288(ред.), 421, 483(ред.), 488(ред.)